

SOCIO-EKONOMSKI OKVIR RAZVOJA OPĆINE DRNJE

Zlatar, Zoran

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Križevci college of agriculture / Visoko gospodarsko učilište u Križevcima**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:185:503379>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Križevci University of Applied Sciences](#)

REPUBLIKA HRVATSKA
VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA

Zoran Zlatar, student

SOCIO – EKONOMSKI OKVIR RAZVOJA OPĆINE DRNJE

Završni rad

Križevci, 2018.

REPUBLIKA HRVATSKA
VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA
Preddiplomski stručni studij *Poljoprivreda*

Zoran Zlatar, student

SOCIO – EKONOMSKI OKVIR RAZVOJA OPĆINE DRNJE

Završni rad

Povjerenstvo za obranu i ocjenu završnoga rada:

1. Dr.sc. Kristina Svržnjak, prof.v.š.	- predsjednica povjerenstva
2. Dr.sc. Sandra Kantar, v.pred.	- mentorica
3. Mr.sc. Silvije Jerčinović, v.pred.	- član

Križevci, 2018.

SADRŽAJ

1. UVOD	2
2. PREGLED LITERATURE	3
2.1. Položaj općine Drnje	4
2.2. Povijest općine Drnje	5
2.3. Prirodna i kulturna obilježja općine Drnje	6
2.4. Demografska obilježja i ljudski resursi	9
3. MATERIJAL I METODE RADA	14
4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	16
4.1. Prostorni izgled sela	16
4.2. Ekonomski okvir razvoja	17
4.2.1. Poduzetnička i gospodarska struktura	17
4.2.2. Obrtništvo i trgovačka društva	19
4.3. Poljoprivreda i šumarstvo	20
4.4. Turizam	21
4.5. Društveni okvir razvoja	22
4.5.2. Odgojno-obrazovne ustanove	24
4.5.3. Kultura i udruge u kulturi	25
4.5.4. Zdravstvo i socijalna skrb	26
4.5.5. Sportska društva u Drnju	27
4.6. Socio – ekonomski položaj Roma u općini Drnje	30
4.6.1. Povijest naseljenosti Roma na području općine Drnje	31
4.6.2. Poplava 2014. godine u općini Drnje i organizirana evakuacija cijelog romskog naselja	34
4.6.3. Mogućnosti uključivanja Roma u gospodarske aktivnosti	36
4.7. Upravljanje razvojem općine Drnje	39
5. ZAKLJUČAK	42
6. LITERATURA	44
7. PRILOZI	45
SAŽETAK	65

1. UVOD

Od pamtivijeka život na selu i razvoj sela općenito, imali su vrlo važnu ulogu u društvenom i ekonomskom razvoju jedne države. Tako i u Republici Hrvatskoj, sve se više i više unaprjeđuje razvoj sela poticanjem razvoja poljoprivrednih i nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim sredinama. Iako je tendencija razvoja trenutno negativna odnosno, odlazi sve veći broj ljudi ne samo iz sela nego i iz cijele države, postoji niz neprepoznatih resursa za razvoj poljoprivrede, sela i ruralne sredine. Stoga, cilj ovog rada je prikazati socio – ekonomski okvir razvoja na primjeru općine Drnje putem analize stavova i mišljenja stanovnika tih područja. Provedbom intervjua sa suseljanima koji se razlikuju ne samo generacijski već i po obrazovanju, zanimanjima, prihodima, nacionalnošću i dr., nastojalo se prikazati bogatstvo, ali i raznolikost života na selu koji zapravo, nikada nije bio jednostavan i lagodan. Život na selu uvijek je zahtijevao da pojedinac vrijedno i marljivo obrađuje svoju zemlju i brine o svojem gospodarstvu, a time i obitelji.

Predmet istraživanja ovog diplomskog rada jest prikazati na koji način općina, tj, selo funkcionira i na koje sve načine se ono da unaprijediti i promijeniti, pojasniti koje sve vrste kulturnog i društvenog života postoje i na koji način funkcioniraju, te na temelju provedenih intervjua i anketa prikazati kako općina, tj. selo Drnje izgleda sa stajališta ljudi koji su različitih zanimanja.

Svrha rada je da se istraživanjem istaknu važni pokazatelji trenutnog socio-ekonomskog stanja sela Drnje kako bi se u perspektivi mogli bolje iskoristiti postojeći potencijali. S obzirom na to da istraživanje socio-ekonomskog okvira sela Drnje nije do sada napravljeno, vjeruje se da će rad pomoći u razvijanju nekih budućih socio-ekonomskih strategija sela Drnje

2. PREGLED LITERATURE

Riječ **selo**, prema nekim mišljenjima, nastala je od dviju slavenskih riječi indoeuropskoga podrijetla: korijena *sed-* (usp. lat. *sedere*: sjediti, nastaniti se; lat. *sella*: sjedenje, *sedla*) i slavenskog oblika bez *d* (*selo*: polje, zemlja, srodno s lat. *solum*: tlo, zemlja). Selo se može definirati kao manja ljudska naseobina u kojoj pretežno žive poljoprivrednici. Rjeđe je naseljeno od grada, u njemu je obično manje stanovnika, a socijalni prostor nije kontinuirano organiziran. Ono se u statistici najčešće definira kao naselje s manje od 2 000 stanovnika. Ta granična veličina varira od države do države i može iznositi od 200 do 20 000 stanovnika. No, selo može imati i znatan broj stanovnika ako je u njemu više od 30% aktivnih stanovnika zaposleno u poljoprivredi. (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=55307>)

Općina je jedinica lokalne samouprave koja se osniva, u pravilu, za područje više naseljenih mjesta koja predstavljaju prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu, te koja su povezana zajedničkim interesima stanovništva. (<https://uprava.gov.hr/print.aspx?id=12643&url=print>)

Ruralno područje se definira na različite načine i sa aspekta raznih disciplina, no za potrebe rada bitno je navesti univerzalna obilježja ruralnog područja (prema Ashley i Maxwell, 2001.) a to su:

- Prostor gdje ljudske naseobine i infrastruktura zaposjedaju manji dio krajolika;
- Prostor u kojemu prirodni okoliš obilježavaju livade, šume, planine ili pustinje;
- Manja naselja (prosječno od 5-10.000 stanovnika);
- Prostori u kojima većina ljudi radi na obiteljskim domaćinstvima;
- Cijena zemljišta je relativno niža od urbanih područja;
- Mjesta gdje gospodarske aktivnosti opterećuju povećani troškovi, prvenstveno uvjetovani udaljenošću od gradova i neadekvatnom infrastrukturom.

Ruralni razvoj, pojam “ruralnost”, “ruralni kompleks” sadrži tri dimenzije: selo (prostorno - položaj, unutarnja organizacija naselja; društveno - odnosi među društvenim skupinama, društvene institucije; duhovno - vjerovanja, obrazovanost, vrijednosti), poljoprivreda (kao zanimanje, agrarna struktura), okoliš (prirodni i kultivirani). Ruralni razvoj označava shvaćanje o objektivnim promjenama struktura ovih dimenzija, i to onakvih kakve se planiraju, očekuju i priželjkuju, sa što manje nekontroliranih utjecaja i neočekivanih posljedica. (u protivnom, može se govoriti o ruralnim promjenama kao neplaniranim

procesima i nenadanim posljedicama.) **Ruralni razvoj** je proces planiranih stvarnih promjena u ruralnim prostorima, koji obuhvaća i svijest o njima. On pretpostavlja postojanje nekih općenitijih odrednica o razvoju na nacionalnoj ili (globalnoj) svjetskoj razini, koje određuju mjesto ruralnosti te ciljeve i smisao ruralnog razvoja, pa on kao takav znači (a) promjenu odnosa prema ruralnosti i (b) promjenu mjesta ruralnoga spram nacionalne ili globalne perspektive (Cifrić, 1999.).

2.1. Položaj općine Drnje

Općina Drnje smještena je u Koprivničko-križevačkoj županiji, na sjeveroistoku od glavnog županijskog središta Koprivnice. Udaljena je svega 10 kilometara od grada Koprivnice. Zauzima 29,65 km² na sjeverozapadnom dijelu Republike Hrvatske, odnosno u sjevernom dijelu Koprivničko-križevačke županije. Općina Drnje proteže se u smjeru istok-zapad u dužini od 10 kilometara i u smjeru sjever-jug u dužini od 7 kilometara. Na jugu graniči sa općinom Peteranec, na sjeverozapadu sa općinama Đelekovec i Koprivnički Ivanec, na sjeveroistoku sa općinom Gola dok je na samom sjeveru granica sa republikom Mađarskom. Uz samu državnu granicu sa Republikom Mađarskom proteže se rijeka Drava uz koje se smjestilo najveće umjetno jezero u Podravini „Šoderica“. Kroz općinu Drnje u smjeru jugozapad-sjeveroistok prolazi željeznička pruga „M 201“ od značaja za međunarodni promet koja povezuje Jadransku regiju i Republiku Mađarsku. Proteže se od luke Rijeka, preko Zagreba do Koprivnice i nastavlja prema Drnju i Botovu kao zadnjim mjestima u Republici Hrvatskoj, a zatim kroz Zakany do glavnog grada Republike Mađarske Budimpešte. Ova pruga puštena je u promet 1870. godine i još uvijek služi za željeznički prijevoz koji spaja morsku luku i kontinent. Kroz općinu Drnje prolazi i međunarodna državna cesta DC 41, na relaciji Koprivnica-Drnje-Gola-Mađarska koja dobiva posebnu važnost 1982. godine nakon otvorenja graničnog prijelaza Gola. Ujedno je i križište regionalnih cesta koje povezuju Međimurje preko Đelekovca i Torčeca sa Drnjem, te se cesta nastavlja preko Sigeca, Hlebina i Novigrada Podravskog spajajući se na D2 - „Podravsku magistralu“. Kroz općinu Drnje u smjeru toka sjeverozapad-jugoistok protiče potok Gliboki koji se ulijeva u rijeku Dravu. Kote terena prate pad vodotoka, a kreću se od 127 metara n. v. na sjeverozapadu do 123 metra n. v. na jugoistoku. Gledajući položaj općine Drnje prema geografsko-prometnom položaju zauzima dva važna stajališta: 1. Makro geografski položaj (povezuje regije ovoga kraja sa drugom članicom EU-e) i 2. Geografski položaj unutar gornjeg dijela Hrvatske (Podravina). Općinu Drnje čine tri naselja: Botovo, Drnje i Torčec (slika 1). Općina Drnje svrstana je u II.

skupinu prema indeksu razvijenosti čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 50% i 75% prosjeka Republike Hrvatske, odnosno stupanj razvijenosti općine Drnje je 73,97 %. Grb općine Drnje (slika 1.) odobren je 2001. godine, a sastoji se od srebrno/bijelo zelenog štita, u gornjem srebrno/bijelom dijelu nalazi se smeđi drveni čamac aludirajući na rijeku Dravu dok u zelenom podnožju štita izrasta crna stabljika trnja s tri bijele heraldičke ruže (trnje je usporedba sa nazivom općine) (Petrić, 2000.).

Slika 1. Grb općine Drnje

Izvor: [https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Drnje_\(grb\).gif#file](https://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Drnje_(grb).gif#file)

2.2. Povijest općine Drnje

Na području općine Drnje nalaze se nalazišta koja datiraju iz neolita (mlađe kameno doba). Predmeti koji se nalaze u zavičajnom muzeju u selu Torčec govore da su ljudi živjeli na ovom području i u doba antike. Prvi zapisi u službenim dokumentima o naseljavanju ovog područja potječu iz 1548. kad se je na području današnje općine Drnje, koji je tada bio otok na rijeci Dravi, smjestilo desetak kmetova iz Prodavića (današnje naselje Virje) (slika 2.). Godine 1578. u Drnju je bila mala utvrda, odnosno čardak u kojoj se nalazilo 50-ak haramija ili hrvatskih vojnika koja je služila za obranu od Turaka. Te iste godine 600 Turaka sa brodovima prešlo je rijeku Dravu i spalilo utvrdu. Nova utvrda izgrađena je 1586. godine te su Drnjanci sudjelovali u obrani od Turaka te pomagali popravljati utvrde na koprivničkom području. Zanimljivi je podatak iz obrtničke zadruge Đurđevac iz godine 1866. gdje se navodi popis obrtnika, pa tako na području općine Drnje ima najviše kovača i mlinara. Gledano kroz povijesne zapise, poljoprivreda je bila osnovna grana gospodarstva ovoga kraja. U općini Drnje postoje stara poljoprivredna gospodarstva koja su se bavila stočarstvom i ratarstvom dugi niz godina. Zapravo to govori o potrebama ljudi koji su mljeli pšenicu i kukuruz u

mlinovima, dok su kovači potkivali konje ili popravljali poljoprivredna pomagala. Općina Drnje osnovana je 1898. godine izdvajanjem iz općine Peteranec, a kasnije su joj pridodana mjesta Botovo i Torčec. Godine 1963. općina Drnje pridodana je općini Koprivnica, a ponovno proglašenje samostalne općine dogodilo se 1993. godine. Blizina grada Koprivnice, procesi deagrarizacije i industrijalizacije dovode do promjene strukture stanovništva te je iz godine u godinu sve veći broj zaposlenika u sekundarnom sektoru. (Petrić, 2000.).

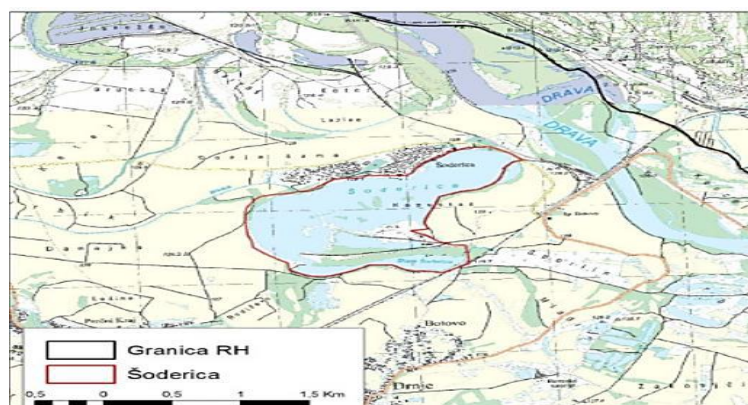
Slika 2. Karta općine Drnje

Izvor: <https://www.google.hr/maps/>

2.3. Prirodna i kulturna obilježja općine Drnje

Na području općine Drnje prirodnim predjelima smatraju se površine gospodarskih šuma, vodene površine, rijeke Drave, jezera Šoderica, vodene površine bara i mrtvica na prostoru sjeveroistočno od Botova i toka Drave, potoci i regulirani vodotoci i njihovi inundacijski, odnosno kontaktni prostori. Dio područja općine Drnje nalazi se unutar Regionalnog parka Mura - Drava. Regionalni park Mura - Drava smješten je u sjeverozapadnoj Hrvatskoj i proteže se od granice s Republikom Slovenijom do Dunava kroz 5 županija. Regionalni park Mura - Drava na prostoru Koprivničko – križevačke županije zauzima 167 km². Rijeka Drava je na području Koprivničko – križevačke županije najočuvanija jer ima još uvijek prirodan tok s brojnim meandrima, „mrtvicama“ i rukavcima s raznolikim biljnim i životinjskim svijetom. Umjetno jezero Šoderica je smješteno u sjeverozapadnom dijelu Koprivničko – križevačke županije te se proteže kroz dvije općine, Drnje i Legrad. Udaljeno je oko pola kilometra od

desne obale Drave, oko 2,5 km jugoistočno od Đelekovca i 500-tinjak m sjeverno od sela Botovo. Sa sjeverne i istočne strane neposredno uz jezero prolazi asfaltirana prometnica, a sa jugoistočne strane željeznička pruga Koprivnica - Budimpešta. Sjeverna obala Šoderice nasuta je šljunkom i uređena za kupaće, te je uz nju izgrađeno vikend naselje i turistički kompleks s vikendicama, uređenim zelenim površinama, ugostiteljskim objektima, trgovinama i igralištima. U središnjem dijelu Šoderice nalazi se nekoliko manjih otočića obraslih u prirodnu vegetaciju, a u sjeveroistočnom dijelu jedan je manji dio jezera u dužini od oko 300 m odvojen nasipom s istočne strane kojeg se nalazi vodena površina obrasla tršćakom i šumskom vegetacijom. Ovaj, površinom mali dio Šoderice sa stanovišta bioraznolikosti je najzanimljiviji, jer najveći dio ostatka jezera nije obrastao prirodnom vegetacijom, odnosno koristi se u gospodarske ili turističke svrhe. Na ovom se području u manjoj mjeri razvija i flotantna slatkovodna vegetacija (vrste rodova *Nuphar*, *Potamogeton*, *Myriophyllum* i dr.). Područje Šoderica (slika 3.) uvršteno je u ekološku mrežu Republike Hrvatske kao pojedinačno područje „HR2001020 Šoderica“, s ciljem očuvanja amfibijskih staništa i vrbika rakite, te kao dio većeg područja ekološke mreže važnog za divlje svojte i stanišne tipove „HR5000013 Šire područje Drave“. Dio je također i međunarodno važnog područja za ptice „HR1000014 Gornji tok Drave (od Donje Dubrave do Terezinog polja)“. Šoderica je dio većih područja „HR5000013 Drava“ posebnog područja zaštite za divlje svojte i stanišne tipove, te posebnog područja zaštite za ptice „HR1000014 Gornji tok Drave (od Donje Dubrave do Terezinog polja)“ (Plan ukupnog razvoja općine Drnje (PUR) za razdoblje 2015. – 2020.).

Slika 3. Geografski smještaj jezera Šoderice

Izvor: Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Drnje

Kulturno-povijesnu baštinu Općine Drnje čine arheološka nalazišta, sakralne građevine, zanatske (slika 5.) i industrijske građevine, stambene građevine (slika 4.), povijesna oprema te spomen obilježja koju prikazuje tablica. (tablica 1.).

Tablica 1. Kulturna dobra upisana u Registar Republike Hrvatske

OZNAKA DOBRA	MJESTO	NAZIV	VRSTA KULTURNOG DOBRA
P-4819	Drnje	Crkva Rođenja Blažene Djevice Marije i župni dvor	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-3731	Drnje	Orgulje u crkvi Rođenja Marijina	Pokretno kulturno dobro – pojedinačno
P-5281	Torčec	Arheološka zbirka obitelji Zvijerac	Pokretno kulturno dobro – zbirka
P-4097	Torčec	Arheološko nalazište „Torčec – Crkvišće“	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-2759	Torčec	Crkva sv. Stjepana Kralja	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno

Izvor: Registar kulturnih dobara, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske

Slika 4. Stambene građevine Torčec

Izvor: Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Drnje

Slika 5. Koševi za kukuruz, Torčec

Izvor: Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Drnje

Na području općine Drnje postoji ukupno 22 arheološka lokaliteta i zone, a naročito naselje Torčec obogaćeno je vrlo vrijednim nalazima pa stoga se ima u planu osnovati Arheološki muzej. (Plan ukupnog razvoja općine Drnje (PUR) za razdoblje 2015. – 2020.).

2.4. Demografska obilježja i ljudski resursi

Prema popisu iz 2011. godine (tablica 2) u općini Drnje živi 1863 stanovnika (Botovo 272, Drnje 970 i Torčec 621 stanovnik) što predstavlja 1,61 % ukupnog broja stanovnika Koprivničko-križevačke županije, odnosno 0,04 ukupnog broja stanovnika Republike Hrvatske. Gustoća naseljenosti iznosi 63 stanovnika na km², dok je prosječna gustoća naseljenosti u Republici Hrvatskoj 76 stanovnika na km². U općini se nalazi 604 stambenih jedinica u kojima se nalazi 616 kućanstva koja u prosjeku broje 3,02 člana domaćinstva. Koristeći se podacima ranijeg popisa stanovništva iz 2001. godine i uspoređujući ih sa podacima iz 2011. godine uviđa se pad broja stanovnika. Tako je 2001. godine u općini Drnje živjelo 2156 stanovnika dok je 2011. godine evidentirano 1863 stanovnika, a što iznosi pad broja stanovnika za 293 stanovnika tj. 13,59 %. Isto tako, prateći kretanje broja stanovnika općine Drnje od 1857. godine pa do 2011. godine uviđa se konstantna tendencija pada broja stanovnika. Zanimljiv je podatak da od naselja Botovo, Drnje i Torčec, upravo naselje Drnje (tablica 3.) kao središte općine ima najveći pad broja

stanovnika i to sa 1140 na 970, što iznosi ukupno 14,92% manje stanovnika. Naselje Torčec popisom iz 2001. godine (tablica 5.) brojilo je 697 stanovnika, dok je popisom u 2011. godini evidentirano 621 stanovnik što je pad broja stanovnika za 76 odnosno 10,91%. Naselje Botovo popisom iz 2001. godine (tablica 4.) brojilo je 319 stanovnika, dok je popisom u 2011. godini evidentirano 272 stanovnika što iznosi pad broja stanovnika za 47, odnosno 14,74%.

Tablica 2. Kretanje broja stanovnika u općini Drnje

POPIS	BROJ STANOVNIKA	RAZLIKA (%)
2001.	2.156	
2011.	1.863	-13,59

Izvor: Državni zavod za statistiku: Popis stanovništva 2011. god.

Tablica 3. Kretanje broja stanovnika u naselju Drnje

POPIS	BROJ STANOVNIKA	RAZLIKA (%)
2001.	1.140	
2011.	970	-14,92

Izvor: Državni zavod za statistiku: Popis stanovništva 2011. god.

Tablica 4. Kretanje broja stanovnika u naselju Botovo

POPIS	BROJ STANOVNIKA	RAZLIKA (%)
2001.	319	
2011.	272	-14,74

Izvor: Državni zavod za statistiku: Popis stanovništva 2011. god.

Tablica 5. Kretanje broja stanovnika u naselju Torčec

POPIS	BROJ STANOVNIKA	RAZLIKA (%)
2001.	697	
2011.	621	-10,91

Izvor: Državni zavod za statistiku: Popis stanovništva 2011. god.

Jedan od razloga smanjenja broja stanovništva je i rastući trend seljenja stanovnika iz ruralnih dijelova u urbana središta. ¹Sljedeći podaci prikazuju nacionalnu pripadnost stanovnika općine Drnje.

Tablica 6. Nacionalna pripadnost – općina Drnje

NAROD	BROJ STANOVNIKA	%
HRVATI	1.750	93,93
ALBANCI	14	0,75
MAKEDONCI	1	0,05
NIJEMCI	1	0,05
ROMI	83	4,46
SLOVACI	1	0,05
SRBI	10	0,54
NE IZNJAŠNJAVAJU SE	2	0,11
NEPOZNATO	1	0,05
UKUPNO	1.863	100

¹ Međutim, razlog većeg pada valja potražiti i u promijenjenoj metodologiji popisa stanovništva, tako da podaci između zadnja dva popisa nisu u potpunosti usporedivi.

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, čak 93,93% stanovnika općine Drnje čine pripadnici hrvatske nacionalnosti (tablica 6). Ono što posebno treba naglasiti je to da drugi narod s najvećim udjelom u općini Drnje čine pripadnici romske nacionalnosti s udjelom od 4,46%, dok treći narod čine Albanci s udjelom od 0,75%. U nastavku slijede podaci koji nam prikazuju kontingente stanovništva općine Drnje 2001. i 2011. godine (tablica 7.).

Tablica 7. Kontingenti stanovništva općine Drnje 2001. i 2011. godine

	2001.	2011.
MUŠKARCI	1.036	921
ŽENE	1.120	942
0-6 GODINA	161	145
0-14 GODINA	375	295
0-17 GODINA	449	361
0-19 GODINA	494	418
ŽENSKO FERTILNO STANOVNIŠTVO (15-49 GOD)	486	385
RADNO SPOSOBNO STANOVNIŠTVO (15-64 GOD)	1.314	1.243
60 I VIŠE GODINA	518	457
65 I VIŠE GODINA	403	325
75 I VIŠE GODINA	153	155
PROSJEČNA STAROST	40,6	42,1
INDEKS STARENJA	104,9	109,3
KOEFICIJENT STAROSTI	24	24,5
UKUPNO	2,156	1,863

Izvor: Državni zavod za statistiku

Iz tablice se može vidjeti da prema spolnoj strukturi stanovništva općine Drnje podjednako ima zastupljenu i mušku i žensku populaciju. Radno sposobnog stanovništva ima oko 66%. Prosječna starost stanovnika je 42,1 godina što je više od prosjeka RH (41,7). Indeks starosti pokazuje omjer broja starih 60 i više godina i mladih u dobi do 19 godina (tablica 7.). Kritična vrijednost indeksa starosti iznosi 40 %, a u 2011. godini indeks za područje općine Drnje

iznosi 109,3 % što nije dobar pokazatelj. Prema tome, prijeđena je granična vrijednost od 100 koja pokazuje da na svakog starog stanovnika dolazi jedan mladi. U nastavku slijedi prikaz obrazovne strukture stanovnika općine Drnje.

Iz tablice (Tablica 8.) je vidljivo da se udio stanovnika bez škole u razdoblju od 10 godina smanjio. Jednako tako, više je visokoobrazovanih stanovnika tj. onih sa završenim stručnim i sveučilišnim studijem. Najviše je onih sa završenom srednjom školom, i to 43,17 % od ukupnog broja stanovnika starih 15 i više godina. Broj nepismenih, odnosno broj stanovnika bez škole iznosi 2,4% od ukupnog broj stanovnika u Općini.

GODINA	UKUPNO	BEZ ŠKOLE	OSNOVNA ŠKOLA	SREDNJA ŠKOLA	STRUČNI STUDIJ	SVEUČILIŠNI STUDIJ	MAGISTERIJ
2001.	1781	49	498	587	25	46	2
2011.	1568	38	639	677	51	53	2

Tablica 8. Obrazovna struktura stanovnika općine Drnje u 2001. i 2011. godini

Izvor: Državni zavod za statistiku

3. MATERIJAL I METODE RADA

Rad se temelji na primarnim i sekundarnim podacima. Sekundarni podaci preuzeti su iz knjiga, stručnih i znanstvenih članaka, razvojne strategije, statističkih podataka i ostalog. Primarni podaci dobiveni su provedbom anketiranja i intervjuiranja. U radu je korišten i povijesni opis.

Prema Lamza (2011), u širem smislu pojam **ankete** označava sve istraživačke postupke kojima se prikupljaju informacije o nekim karakteristikama pojedinaca i društvenih skupina, kao što su različiti demografski, ekonomski, sociološki, psihološki podaci i sl. Sukladno takvom određenju, pojam ankete ne podrazumijeva neku specifičnu istraživačku metodu već uključuje vrlo različite postupke prikupljanja podataka koji omogućuju „pregled“ (engl. *survey*) neke pojave ili stanja, kako one iz skupine *filed*-metoda tako i one koje možemo svrstati među *desk*-istraživanja. Na sasvim načelnoj razini, prilikom sastavljanja anketnog upitnika valja imati na umu da je odgovor funkcija pitanja odnosno da će odgovori dobiveni primjenom određenog anketnog upitnika u velikoj mjeri ovisiti o postavljenim pitanjima. U ovom radu korišten je gotov anketni upitnik „*Učestvovanje stanovnika u obnovi i razvoju sela*“ kao glavno sredstvo za stjecanje traženih podataka.

Anketni upitnik „*Učestvovanje stanovnika u obnovi i razvoju sela*“ podijeljen je u dva dijela. Prvi dio sadrži pitanja o infrastrukturi i opremljenosti gdje se navode pitanja o geografskim karakteristikama i prostornom izgledu sela, stambenoj i komunalnoj opremljenosti, privrednom obilježju naselja i strukturi stanovnika, privrednim organizacijama, zdravstvu, školstvu, kulturnim ustanovama, sportskim objektima, društvima i udruženjima, trgovinama te ugostiteljstvu i ostalim uslugama. Drugi dio anketnog upitnika govori o obnovi i razvoju sela, raznim problemima u selu, svečanostima koje doprinose boljitku sela, organizacijama koje pospješuju unaprjeđenje sela te osobama koje se bave razvojem sela. Također se uspoređuje život u selu u odnosu na razdoblje prije 10 godina, problemima u selu od prije 20 godina te da li su prisutni danas i koje mjere se poduzimaju da se problemi riješe. Na osnovu dobivenih podataka dobiveni su odgovori koji su pomogli u izradi završnog rada.

S obzirom na to da na pitanja u anketnom upitniku može odgovarati osoba koja je najupućenija u stanje općine Drnje, najpodesniji ispitanik bio je načelnik općine Petar Dombaj. Anketni upitnik popunjavao je od kolovoza do listopada mjeseca 2018. godine u

zgradi općine Drnje u Uredu načelnika općine. Popunjavanje anketnog upitnika odvijalo se pismenim putem, a na sva pitanja iz anketnog upitnika dobiveni su odgovori. (prilog 1.)

Nadalje, u završnom radu korištena je i metoda intervjua koju je provodio autor rada. **Intervju** se koristi za različite svrhe. Razmišljajući o intervjuu, obično se usmjeravamo samo na razgovore o poslu, ali vođenje intervjua primjenjuje se i u mnogim drugim kontekstima, zapravo svugdje gdje ljudi žele prikupiti i dati podatke na unaprijed određen način. Tijekom intervjua uvijek postoje pravila koja određuju dotok takvih podataka, koja određuju tko pita što, o kome i kada, kao i moguće načine odgovaranja na pitanja. Ta se pravila razlikuju po svojoj specifičnosti i strogosti i to u skladu s vrstom intervjua. (<http://www.nakladaslap.com/public/docs/knjige/inter%201.pdf>)

Za intervjue su kreirana različita pitanja zbog različitih tema o kojima su intervjuirani razgovarali. Za gospođu Nevenku Petrić kreirana su pitanja kojima se želi saznati o životu i promjenama na selu (prilog 2). Inače, gđa Petrić je nastavnica hrvatskog jezika Osnovne škole „Fran Koncelak“ iz Drnja, urednica knjige „DRNJANSKE ĐURĐICE“, te tajnica Udruge žena „Hrvatsko srce“ iz Drnja. Intervju je proveden krajem rujna 2018. godine u jednom danu.

Kako u Drnju ima puno Roma koji u nekoj mjeri doprinose razvoju sela, intervju je proveden sa predstavnikom romske udruge „Korak po korak“ gospodinom Franjom Horvatom koji je dao vrlo zanimljive informacije o Romima, njihovom životu i radu na selu (prilog 3), te mogućnostima uključivanja Roma u gospodarski razvoj putem ekoturizma.

Ispitanici su rado sudjelovali u anketnom istraživanju i intervjuu te su se složili sa navođenjem njihovih podataka za potrebe pisanja završnog rada.

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U rezultatima istraživanja prikazani su najrelevantniji podaci vezani za temu istraživanja.

4.1. Prostorni izgled sela

Najbliži grad u Koprivničko – križevačkoj županiji je Koprivnica, sa svega 10 kilometara udaljenosti. Putovanje autobusom traje 10 minuta dok vlakom traje 5 minuta, a automobilom 10 minuta. Stanovnici sela svoje obrazovne, zdravstvene, kulturne i druge potrebe većinom zadovoljavaju u gradu Koprivnici, koji je ujedno i županijski centar. Do Koprivnice mještani putuju autom, vlakom, autobusom a neki čak i biciklom sa potrebnim vremenom od 5 do 25 minuta. Većina djece pohađa srednju školu u Koprivnici pa se u selu nalazi autobusna i željeznička stanica.

U selu se nalazi 616 kuća, a što se tiče vikendica u selu, tu se radi na legalizaciji istih. Cijela općina je elektrificirana i to već punih 19 godina i sve ulice imaju uličnu rasvjetu. Područje općine Drnje električnom energijom opskrbljuje Elektra Koprivnica. U centru općine je park o kojem se brinu komunalni djelatnici općine Drnje. U selu kanalizacije nema. Način opskrbe s vodom su bunari, a postoji i javni vodoopskrbni sustav – vodocrpilište Ivanščak – Koprivnica. Putevi u Drnju su asfaltirani i to u dužini od 28,03 km, ali još ima makadamskih puteva u dužini od 25,5 km. Drnje ima magistralne, regionalne i lokalne puteve. Postoji groblje koje je napravljeno za cijelo naselje. Smeće u Drnju odvozi komunalac Koprivnica - Piškornica. Ljudi se bave ratarstvom, stočarstvom i povrtlarstvom.

Najveći problemi u selu Drnje su neizgrađena komunalna infrastruktura, nesaniрана odlagališta smeća, opskrba pitkom vodom, migracija, doseljavanje ljudi iz ratnog područja i nedovoljna iskorištenost prirodnih resursa u turističke svrhe. Najvažniji ostvareni rezultati u Drnju danas su izgradnja vodovoda, asfaltiranje cesta, ustroj komunalne djelatnosti, otvorenje ljekarne, uređeno groblje, osnivanje dječjeg vrtića, briga za stare i nemoćne, dovršetak infrastrukture – energetska učinkovitost, javna rasvjeta, energetska obnova škole, poticanje stanovništva na kupnju kuća, te stipendiranje studenata. Prazne zgrade u selu koje više nisu u upotrebi su stari Župni dvor koji se namjerava iskoristiti za smještaj za starih i nemoćnih osoba, te lokali u privatnim kućama, no nema informacija o mogućnosti njihovog korištenja. Ranije, stanovnici sela su izdvajali financijska sredstva za samodoprinos, te koristili vlastitu fizičku snagu kako bi doprinijeli izgradnji nekog objekta. U današnje vrijeme izgradnja objekata vrši se putem prijave na javne natječaje uglavnom od strane općine Drnje, kojima se

financira izgradnja. U narednih pet godina planira se završiti vodovod i kanalizacija, sanirati odlagalište smeća te asfaltirati nerazvrstane ceste.

4.2. Ekonomski okvir razvoja

U ekonomskom okviru razvoja prikazati će se osnovne informacije o gospodarskim subjektima u Drnju.

4.2.1. Poduzetnička i gospodarska struktura

U RH sve jedinice lokalne samouprave su razvrstane u skupine u odnosu na stupanj razvijenosti prema prosjeku RH. Općina Drnje spada u II skupinu razvijenosti što znači da joj je stupanj razvijenosti 50-75 % prosjeka Republike Hrvatske. Konkretno, stupanj razvijenosti za općinu Drnje je 73,97 %. Na području općine djeluje 8 trgovačkih društava i 18 obrta. Ostvareni prihodi 2014. godine na području općine iznosili su 79.456.000 kn, a prihodi Koprivničko-križevačke županije iznosili su 9.4 milijardi kuna.² Udio prihoda općine u ukupnim prihodima županije je 0,85 %. Poduzetnici su ostvarili neto dobit u iznosu od 1,85 milijuna kuna odnosno 0,68 % dobiti županije. U tim poduzećima radi 129 zaposlenika odnosno 0,84 % zaposlenih županije. Iz navedenog se može zaključiti da su prihodi i broj zaposlenih u trgovačkim društvima u općini Drnje u srazmjeru s onima na županijskom nivou. Znatan broj lokalnog stanovništva radi u tvrtci IGMA d.o.o. iz sastava Nexe grupe. Proizvodnja IGMA d.o.o zasniva se na eksploataciji šljunka i pijeska i izradi betonskih elemenata. Na području općine nalaze se značajna eksploatacijska područja mineralnih sirovina, a to su:

- postojeće eksploatacijsko polje „Keter“, na jezeru Šoderica,
- postojeće eksploatacijsko polje „Mlađ“, istočno od Botova,
- postojeće eksploatacijsko polje „Mladje“, južno od jezera Šoderica,
- postojeće eksploatacijsko polje „Mlađ1“, istočno od Botova,
- postojeće eksploatacijsko polje „Autoput“, jugoistočno od Botova,
- planirano eksploatacijsko polje „Mladje“, južno od jezera Šoderica, te je

² Izvor: FINA

- planirana deponija viška iskopa mineralnih sirovina u gospodarskoj zoni – poslovna namjena „Drava“ uz postojeći željeznički kolodvor Botovo.

Osim mineralnih sirovina na području općine postoji gospodarska zona za iskorištavanje ugljikovodika – nafte i plina: – istražni prostor ugljikovodika „Drava“.

Uloga općine kao subjekta razvoja gospodarstva je osiguravanje prostorno-planskih pretpostavki za razvoj, koordinacija razvoja općina sa županijom, ministarstvima i EU, osiguranje financijskih sredstava, provedba javnih natječaja, izgradnja glavne zajedničke infrastrukture za poslovne i turističke zone i nadzor nad namjenskim trošenjem financijskih sredstava JLS.

Osnovna gospodarska grana na području općine je vađenje šljunka i izrada betonske galanterije, izrada papirne galanterije, prijevoz robe u domaćem i međunarodnom transportu (Šimunić Promet d.o.o.) te druge uslužne djelatnosti. Primarni sektor sačinjavaju poljoprivreda, šumarstvo i lovstvo. Na području općine Drnje ima ukupno 1.781 ha poljoprivrednih površina upisanih u ARKOD sustav na dan 31.12.2015. godine. Većina poljoprivredne proizvodnje je usmjerena na ratarstvo. Sekundarni sektor obuhvaća industriju, građevinarstvo i proizvodni obrt. U ukupnoj gospodarskoj strukturi općine najznačajniju razvojnu ulogu ima papirna konfekcija, transport i eksploatacija šljunka i pijeska. Industrijska proizvodnja je zastupljena u većoj mjeri u dva društva i to prije spomenuta IGMA d.o.o. te Vemo trade d.o.o. za proizvodnju papirne galanterije. Tercijarni sektor obuhvaća uslužne djelatnosti koje su razvijene, ali ne na dovoljnoj razini za potrebe stanovništva općine i okolnih naselja (Plan ukupnog razvoja općine Drnje (PUR) za razdoblje 2015. – 2020.).

U nastavku slijede podaci o broju registriranih poduzeća, broju zaposlenih, ostvarenim prihodima te rezultatu poslovanja poduzetnika. Analizom tih informacija može se definirati trend i budući razvoj općine.

Prema podacima iz tablice (Tablica 9.) vidljivo je da su gospodarske aktivnosti na području Općine Drnje u razdoblju od 2010. do 2014. godine u znatnom porastu. Ukupni prihodi u promatranom razdoblju porasli su 111,22 % dok je dobit porasla za 101,51 %. Rast prihoda i dobiti proizlazi iz rasta prihoda od usluga prijevoza za 178,8 % te prihoda od prerađivačke industrije za 63,2%. Većinu rasta prihoda ostvarilo je po jedno poduzeće iz svakog sektora. Rast prihoda iz poslovanja proizlazi iz postojećih poduzeća što se može vidjeti po broju novoosnovanih društava čiji je broj povećan samo za dva društva više u promatranom razdoblju. Gubitak koji je ostvaren u poslovanju je gotovo zanemariv.

Tablica 9. Osnovni pokazatelji poslovanja poduzetnika

POKAZATELJI	2010	2011	2012	2013	2014
BROJ TVRTKI	7	7	8	8	9
BROJ ZAPOSLENIH	94	108	123	125	131
UKUPNI PRIHODI	37.650.877	59.487.944	68.041.858	70.373.722	79.523.505
UKUPNI RASHODI	36.629.536	58.295.895	67.107.136	68.915.528	77.433.566
INVESTICIJE U DUGOTRAJNU IMOVINU	3.455.959	5.094.230	14.243.687	9.244.126	10.463.627
DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	1.058.786	1.207.425	986.701	1.549.655	2.132.672
GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	37.445	15.376	51.979	91.461	42.733

Izvor: HGK

4.2.2. Obrtništvo i trgovačka društva

Drnje je nekad bilo jedno od središta za trgovinu sa osmanlijskim trgovcima. Tu je dolazio bogati varaždinski trgovac Vinko Perger, čiji je trgovački kapital i radijus trgovine prelazio i znamenitog „Lenarda, zagrebačkog kaptolma kramara“. Pergeru je dana 19. ožujka 1609. godine pisao pismo turski trgovac Hagy Memmi u kojem mu javlja da paša inzistira na proširenju njihove međusobne trgovine. Alajbegov sin je donio 1609. godine Pergeru 400 zlatnih dukata i zlato u vrijednosti od 200 dukata za “neku tešku robu” (u pismu se naglašava da se ne smije znati koja je to roba), vjerojatno oružje, koju je kao “kamenje za reguliranje Drave” Perger trebao dopremiti do Drnja, a Turci su ju trebali otpremiti niz Dravu dalje prema istoku.

Tijekom 18. stoljeća djelovao je ceh lađara, a ostali obrtnici su bili uključeni u Veliki ceh ili pak u cehove u Koprivnici. Tada Drnje ima i sajmenu funkciju za širu okolicu, a predstavlja i prvo naselje u Podravini gdje se sredinom 18. stoljeća doseljavaju Židovi. Sjećanje na doseljavanje Židova postoji u dijelu naselja (nekadašnjoj utvrdi) koji nosi naziv Židovaroš. Iz svega toga se vidi da je Drnje bilo značajnije gospodarsko i obrtničko središte ovog dijela Podravine. (Petrić, 2000.).

Danas u općini Drnje ima nekoliko registriranih trgovačkih društava kao što su: Toni d.o.o, Elektromlin Drnje, Pilana Šimunić te Slastičarna. Od zanatskih radnji u naselju Drnje najzastupljeniji su: kovači, stolari, bravari, zidari, soboslikari, frizeri.

4.3. Poljoprivreda i šumarstvo

Procesi deagrarnizacije i industrijalizacije prouzročili su dosad najznačajniju i najbržu transformaciju strukture stanovništva ne samo na području općine Drnje, nego i na većini podravskog prostora. Pri tome se radi prvenstveno o transferu radne snage iz poljoprivrednih u nepoljoprivredna zanimanja (prvenstveno u industriju). Dio stanovništva je emigrirao u Koprivnicu i druga veća središta tražeći zaposlenje izvan poljoprivrede, ali se promijenila i struktura onog pučanstva koje je ostalo živjeti na području današnje općine Drnje. Proces deagrarnizacije je naročito brz zadnjih desetljeća, pa se sve manje stanovništva bavi poljoprivrednom proizvodnjom. Dok je prijelaz stanovništva iz primarnih u ostale djelatnosti bio polaganiji, od 1953. do 1991. godine je na području općine Drnje učinjen pravi preokret: udio stanovništva zaposlenog u primarnim djelatnostima u aktivnom stanovništvu smanjen je u istom razdoblju za oko 28% (od oko 67 do oko 39%). S druge strane, pritisak viška radne snage iz primarnih djelatnosti bio je jedan od i te kako važnih faktora ovakvog razvoja u prestrukturiranju stanovništva na području općine Drnje. Proces industrijalizacije (naročito u Koprivnici) imali su presudnu ulogu u profesionalnom prestrukturiranju pučanstva općine Drnje. Udio industrijskog stanovništva u aktivnom stanovništvu je od 1953. do 1991. godine porastao za 35% (od oko 2 do oko 37%). Kako je na te procese, uz industriju koja se razvijala na području općine Drnje, najveći utjecaj imala industrija Koprivnice rastao je broj dnevnih migranata iz naselja ove općine u Koprivnicu. Dominacija primarnog sektora u ukupnom gospodarstvu općine Drnje vidi se iz podataka popisa stanovništva 1953. godine. Unutar primarnog sektora gotovo u potpunosti je zastupljena poljoprivreda. Godine 1991. primarni sektor je pao: u Botovu na 22%, Drnju na 34% i Torčecu na 50%. Veličinu posjeda

domaćinstva diktiraju njihove proizvodne ambicije. U novije vrijeme je sve više prisutno davanje zemlje u zakup što se trenutačno čini najprihvatljivije i za iznajmljivača, a i za zakupnika. Iznajmljivač dobije relativno malu godišnju svotu novaca ili plodova s iznajmljene zemlje, a zakupnik za malu svotu dobije nužnu mu zemlju koju može samo eksploatirati bez dugoročnih ulaganja u nju. Područje današnje općine Drnje suočeno je s problemom rascjepkanosti zemljišnog posjeda, a uz to dio zemljišnog posjeda, otpada na međe i poljske puteve. Za poboljšanje stanja zbog usitnjenosti nužna je obnova katastra i stvaranja nove zemljišne knjige te usklađivanje sa starim knjigama. Dominantnu poljoprivrednu proizvodnu kulturu čini kukuruz, a sadi ga velika većina poljoprivrednih domaćinstava. Kukuruz im je potreban kao nužna hranidbena sirovina za uzgoj stoke, peradi i svinja. Samo se dio poljoprivrednih domaćinstava odlučuje za monokulturnu proizvodnju kukuruza za prodaju. (<https://hr.wikipedia.org/wiki/Drnje#Poljoprivreda>)

Na području općine Drnje u skladu sa Zakonom u šumama postoje gospodarske šume. Od šuma najviše se prostiru područjem općine Drnje hrastove i jasenove šume. Nekad u vegetacijskom smislu izvorno su ovo područje prekrivale šume, a danas je to sve vegetacijski pokrov.

4.4. Turizam

Općina Drnje ne posjeduje zaštićene prirodne resurse niti turistički zanimljive prirodne atrakcije, ali ima dosta značajnih antropogenih resursa važnih za razvoj turizma. U općini Drnje se dijelom nalazi i trenutno daleko najvažniji i najposjećeniji turistički lokalitet u promatranom području - umjetno jezero i kupalište Šoderica. Drnje je poznato i kao hodočasnički lokalitet (Crkva rođenja Marijina) te po očuvanoj zgradi stare solane. Na području općine se nalazi i osobito značajan etnografski lokalitet kukurušnjaci u mjestu Torčec, a u Botovu nedaleko željezničkog i cestovnog mosta na Dravi nalazi se kip Ivana Nepomuka. Stoga općina ima dobre mogućnosti daljnjeg razvoja turizma, kako kupališnog uz Šodericu, tako i kulturnog turizma. Rijeka Drava sve se više koristi za rafting te ima velikih potencijala za razvoj izletničkog i nautičkog turizma kao i teren za lovišta i promatranje biljnog i životinjskog svijeta. (Plan razvoja turizma u Regionalnom parku; (<https://www.prostorno-kkz.hr/>))

Slika 6. Jezero Šoderica na području Općine Drnje

Izvor: Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Drnje

4.5. Društveni okvir razvoja

Društveni okvir razvoja podrazumijeva pregled različitih društvenih ustanova u Drnju. No, prije toga, biti će prikazan pogled u prošlost iz perspektive intervjuirane osobe, čije izjave su transkribirane i navedene u cijelosti.

4.5.1. Pogled u prošlost Drnja

Zahvaljujući susretljivoj sugovornici, dobiven je vrijedan uvid u način života na selu u prošlosti: *U prošlosti su se ljudi mnogo više družili i razgovarali što je doprinijelo nastajanju kulturne baštine (pjesama i običaja u selu). Vjerno su čuvali običaje i prenosili ih narodnom predajom. U selu „bogati gazda“ značio je pojam poštovanja i od njega su mnogi zavisili te su ga poštovali.* Na pitanje što misli o poljoprivredi kaže: *I ja sam zavoljela poljoprivredu i selo koje neopisivo volim. Kao dijete radila sam s roditeljima i bakom na polju pomažući im, a kasnije sam i sama radila na zemlji i u domaćinstvu (uz posao).* O razlici u školovanju djece danas i nekad kaže: *Možda danas djeca imaju veće mogućnosti da dođu do mnogih činjenica, ipak ponekad im nedostaje međusobna komunikacija. Djeca se danas međusobno manje posjećuju. Prije je bilo više poštovanja prema učiteljima i starijima te mnogo manje*

nasilja u školi. Na pitanje o hrani odgovara: Hrana je bila mnogo zdravija. Za doručak (prije posla) obično se kuhala kaša i žganci (kukuruzni ili bijeli) obično s mlijekom. Bogatiji su jeli slaninu sa sirom ili pečena jaja. Za ručak je obično bila juha i kuhani ili pečeni krumpir (često bez mesa), a za desert kukuruzna pogača s mlijekom. Za večeru su bake znale kuhati knedle s pekmezom ili tjestenina tzv. Ščipanci ili makvići. Sugovornica je progovorila i o odjeći: Odjeća se jako razlikovala od današnje. Sve se izrađivalo od domaćeg platna. Odjeća se strogo dijelila na svakodnevnu i svečanu. U svečanu odjeću spadala je i narodna nošnja koja se pojavila u Drnju vrlo rano i to tridesetih godina prošlog stoljeća. Narodna nošnja nosila se prilikom crkvenih blagdana ili proslava. Već su 1932. godine bile izrađene prve nošnje, prava cjelovita oko 1937. godine uz pomoć gosp. Marije Radić iz Zagreba. Danas u Drnju njegujemo tradiciju narodnih nošnji jer smo prema predlošcima (4 uzorka) izradile 27 narodnih nošnji koje nosimo prigodom proslava blagdana ili obljetnica. Ono što je još zanimljivo je to kako su nastajale narodne pjesme kraja: Uz poslove na poljima nastajale su mnoge narodne pjesme. Tako su nastale narodne pjesme uz žetvu (žetelačke), a pjevale su se i uz druge proslave: „Želi smo žito i pšenicu, tamo smo našli prepelicu. Malo nas, malo vas, dođi netko među nas“ (uz pjesmu se plesalo i kolo). Narodne pjesme su se pjevale na svatovima (svatovske) gdje su često djevojke i mladići iskoristili šansu da se poljube i plešu: „Sive magle ne padajte na me, već padajte na borove grane, gdje se ljube dva goluba mlada. Golub Ivo, golubica Anica. To se dvoje već odavno vole da ih nitko rastavit ne može. “Narodne pjesme pjevale su se za Jurjevo 23. travnja kada se slavilo dolazak proljeća, pa za Ivanje 24. lipnja uz krijesove na svakom raskrižju: „Lijepi Đuro kolo vodi pa uz kolo sitno hodi...“ Kako je započinjao radni dan na selu i kako je on u cjelovitosti izgledao nadalje opisuje: Radni dan na selu započeo je dogovorom za stolom za vrijeme doručka. Najstariji član bio je na čelu stola i svi su slušali zadatke za taj dan. Svatko je otišao na svoj posao, ako su sušili sijeno nosili su ručak na polje. Kod kuće je ostajala baka koja je obično kuhala. Veliku ulogu u dogovoru je imao stol jer su se za stolom o svemu dogovarali. Večerali bi opet svi zajedno. Spavati se zalazilo uvijek u isto vrijeme i to dosta rano osim ako se nije „čehalo perje“ ili čistili orasi ili kad bi se održavali svatovi ili kućne zabave. Kako je izgledala nekad jedna seoska obitelj najbolje opisuje sljedeća izjava: U kućanstvu je često bilo više obitelji, a u Drnju je bilo kuća koje su izgrađene baš za dvije obitelji. U sredini veće kuće bila su vrata, u lijevoj strani jedan brat s obitelji, a u desnoj drugi brat. Posebna pažnja posvećivala se roditeljama tako da žena koja je rodila nije ništa radila mjesec dana. Svekrva joj je kuhala i prala za dijete. Dijete se krstilo već za deset dana jer su djeca obolijevala i često umirala, a nije smjelo umrijeti nekršteno. U obitelji je bilo više djece nego danas, samo je nakon rata

manje djece u obiteljima pa se i danas to osjeti. Samo nekoliko obitelji u Drnju imale su više od petero djece. Na zemlji se radilo vrlo teško. Oralno se pomoću drvenog pluga koji su vukli krave ili konji. Zato je prekretnica nastala dolaskom mehanizacije, odnosno traktora. Svako domaćinstvo je kupilo traktor, a danas mnogi imaju i nekoliko njih.

„Po pričanju mnogih na selu ljudi su bili zadovoljniji, bili su često sretniji, družili su se, a u poljoprivrednim poslovima pomagali jedni drugima, razmjenjivali osjećaje i mišljenja, slušali savjete i bili bez stresova. Isto tako bili su manje bolesni jer su se zdravije hranili. Fizički su bili umorni, manje su svega imali, ali nisu bili pod stresom i napetošću.“

4.5.2. Odgojno-obrazovne ustanove

Na području općine Drnje razvijene su različite ustanove u obrazovanju, znanosti, kulturi, sportu i slično. Dječji vrtić je javna ustanova koja u okviru djelatnosti predškolskog odgoja i obrazovanja te skrbi o djeci rane i predškolske dobi, ostvaruje programe odgoja, obrazovanja, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi djece rane i predškolske dobi u skladu s razvojnim osobinama i potrebama djece te socijalnim, kulturnim, vjerskim i drugim potrebama obitelji. Dječji vrtić obavlja svoju djelatnost, posluje i sudjeluje u pravnom prometu pod nazivom: Dječji vrtić "Čarobni park" Drnje.

Osnovna škola „Fran Koncelak“ Drnje nosi dugu tradiciju školstva u Drnju, a time i u Podravini. Prvi počeci podučavanja djece u Drnju, spominju se u kanonskim vizitacijama Župe Drnje 1643. godine. Od 6. lipnja 2005. škola dobiva naziv Osnovna škola „Fran Koncelak“ Drnje. Naime, 6. lipnja ujedno je i rođendan pjesnika Frana Koncelaka. (<http://os-fkoncelak-drnje.skole.hr/skola/povijest>). Škola je smještena u sjevernom dijelu Koprivničko – križevačke županije te obuhvaća naselja Drnje, Botovo, Torčec, Peteranec, Sigetec, Hlebine, Gabajevu Gredu i Komatnicu. Područne škole rade u mjestima Torčec, Peteranec, Sigetec i Hlebine.

Od upravnih institucija u selu postoji uprava općine Drnje (slika 7). Knjižnica koja se nalazi u sklopu osnovne škole jedina je u selu.

Slika 7. Općinska zgrada

Izvor: <https://www.glaspodravine.hr/drnje-naselje-kojeg-je-razvila-drava-a-pojela-koprivnica/>

4.5.3. Kultura i udruge u kulturi

Podravina kao regija unutar hrvatskog naroda mora jačati svoju prepoznatljivost. Ta prepoznatljivost morala bi se njegovati na tradiciji. Podravsku tradiciju čine spomenici, običaji, vjerovanja i pisana kulturna baština. Upravo je pisano blago Podravine u nacionalnim i širim okvirima najmanje prepoznatljivo. Nije riječ o tome da se stanovnici Podravine ne bi imali čime predstaviti, već možemo govoriti o nedovoljnom poznavanju i valoriziranju našeg kulturnog blaga kako unutar naše sredine tako i u djelovanju prema drugima. To mora postati dio našeg identiteta jer u vremenima koja dolaze upravo gubitak identiteta može imati katastrofalne posljedice po čitav hrvatski narod. Podravci kao njegov sjeverni dio imaju što pokazati. (<https://drnje.hr/zanimljivosti/#umjetnost>). Kulturno blago najzornije predstavlja Zavičajna muzejska zbirka Torčec osnovana u ljetu 1996. godine. Nukleus zbirke je bila privatna zbirka braće Ivana i Zlatka Zvijerca kojima su se pridružile brojne torčanske obitelji. Organizaciju postave je pomogao Muzej grada Koprivnice. Danas se zbirka sastoji od četiri cjeline: paleontološka, zbirka arheoloških nalaza, kulturno – povijesna i etnografske zbirke. (Petrić, 2000.).

Udruga žena „Hrvatsko srce“ iz Drnja djeluje dugi niz godina. Ideja o okupljanju krenula je 1936. godine kada je na inicijativu tadašnjeg doktora Tomašića i njegove supruge, održan prvi tečaj za kuhanje. Već 1937. godine desetak žena izradile su (ručno) narodne nošnje različitih

motiva. U tome su im pomogli opet dr. Tomašić i supruga, a nekoliko su puta bile gošće gospođe Marije Radić. Uz njihovu pomoć dolazile su do uzoraka za narodni vez. Jednom su organizirano išle na grob Stjepana Radića gdje su govorile stihove narodnih pjesama. Danas o tom vremenima svjedoči vrlo mali broj članica koje su još žive. Kao udruga bile su nazočne na svim skupovima u to vrijeme (u Torčecu, Đelekovcu, u Varaždinskim Toplicama). Prva predsjednica je bila Klara Fabuš iz Drnja. Danas u društvu aktivno radi pedesetak članica te se mogu pohvaliti stabilnošću rada u udruzi gdje nije došlo do raskola među članicama (kao u mnogim mjestima) iako se zna da su aktivne članice i vođe društva članice (osobno) u političkim strankama, da se to nikad ne osjeća u društvu. Različitost ideja pomaže u još boljem osmišljavanju rada. Njihova su područja djelovanja tijekom svih godina poznata, a uvijek „dodaju“ i nove akcije. (<https://drnje.hr/zivot-u-drnju/#udruge>)

Slika 8. Članice Udruga žena „Hrvatsko srce“ iz Drnja

Izvor: <https://drnje.hr/zivot-u-drnju/#udruge>

4.5.4. Zdravstvo i socijalna skrb

Prema podacima iz anketnog upitnika u selu je sagrađena ambulanta u kojoj je zaposlen jedan liječnik. Dom zdravlja u selu nema, ali u najbližem naselju Koprivnica koja je udaljena svega

10-tak kilometara nalazi se Dom zdravlja. U selu je sagrađena jedna ljekarna koja je na raspolaganju stanovnicima sela za njihove potrebe. Mjesto gdje se nalazi najbliža bolnica je Koprivnica. Prava socijalno ugroženih osoba na oblike pomoći i djelatnosti socijalne skrbi osigurava općina Drnje. Općina daje razne oblike pomoći i naknada, kao što su: naknada za podmirenje djela troškova stanovanja, naknada pogrebnih troškova osoba sahranjenih u socijalnoj zaštitnoj potrebi i osoba nepoznatog boravišta, jednokratna pomoć, pomoć za novorođenče, pomoć za ogrjev te pomoć učenicima i studentima.

4.5.5. Sportska društva u Drnju

4.5.5.1. Sport

Prvi oblici sportske djelatnosti na području sela Drnje počinju sa nogometnim igralištem koje je izgrađeno 1921. godine. Sportske dvorane u selu napravljene su za košarku, rukomet i odbojku, ali ta je dvorana višenamjenska i nalazi se u sklopu osnovne škole. Razvijen društveni život iznjedrio je mnogobrojne sportske aktivnosti, preko klubova, udruga i ostalih sličnih aktivnosti. To su: ŠRD Štuka Torčec, ŠRD Amur Drnje, NK Podravec Torčec, NK Tomislav Drnje i LD Fazan Drnje.

4.5.5.2. Nogomet

Prvu nogometnu loptu je u Drnje donio Mirko Žagar. Premda postoje mišljenja da se u Drnju nogomet počeo igrati 1920. godine, je pouzdanija 1921. godina. Tek je 1923. Ivica Porić (koji je kasnije emigrirao u Argentinu) predložio da se osnuje Nogometni klub „Graničar“ Drnje. Za predsjednika kluba je izabran Mirko Žagar, a tajnikom je postao Ivica Porić. Klub je 1924. godine sudjelovao na turniru četiri „Graničara“ na kojem su nastupali istoimeni klubovi iz Dubrave, Drnja, Kotoribe i Legrada, a najbolji su bili Drnjanci. Klub je 1930. godine igrao u podravskoj ligi odnosno „bloku podravske klubova“. Godine 1932. su nakupac Marko Biondić i trgovac Ljudevit Bartolin osnovali Nogometni klub „Tomislav“ Drnje. Između dva kluba su nastale trzavice pa je dogovoreno da se 1933. godine odigra utakmica između njih, a ostati će onaj klub koji pobijedi. Kako je pobijedio NK Graničar on je i ostao, a NK Tomislav je prestao s radom. Igrači su se okupljali u brijačnici Dragutina Dolinera, a kako se nisu htjeli uključiti u jugounitarističko Društvo Sokola Kraljevine Jugoslavije u Drnju, u brijačnicu su upadali starojugoslavenski žandari i vršili pritisak na članove NK „Graničar“. Godine 1935. je podjelom Zemljišne zajednice Drnje klub je ostao bez igrališta, a prije toga i bez dresova pa je

klub prestao postojati. Već 1937. je osnovan novi Nogometni klub „Sloga“, a inicijator osnivanje je bio Josip Tomašek. Klub dobiva igralište u blizini Botova. Godine 1941. NK „Sloga“ postaje jedan od najjačih klubova u okolici, ali prestaje raditi tijekom drugog svjetskog rata. Godine 1945. je na prijedlog Alekse Horvatića osnovan Nogometni klub „Borac“ Drnje, klub je 1950. godine promijenio naziv u Nogometni klub „Radnik“, a sponzor mu je bila Šljunčara Botovo. No ubrzo klub vraća stari naziv NK „Borac“. Klub je 1974. godine uredio igralište i nove prostorije. Nakon niza uspona i padova u drugoj polovici 20. stoljeća (jedno vrijeme se zvao NK „Borac Putnik“), godine 1944. mijenja ime u Nogometni klub „Tomislav“ Drnje. Te godine igra u četvrtoj hrvatskoj ligi – sjever, a od 1995/96. u trećoj hrvatskoj nogometnoj ligi (1997/98. igra u četvrtoj hrvatskoj nogometnoj ligi). Reorganizacijom sustava natjecanja 1998. godine NK „Tomislav“ je ušao u drugu županijsku ligu (Petrić, 2000.).

4.5.5.3. ŠRD Amur Drnje i lovačka društva

Godine 1961. je u Drnju osnovano Sportsko ribolovno društvo „Štuka“ Drnje – Torčec, čiji je predsjednik bio Mijo Barkin, tajnik Martin Golubić, blagajnik Đuro Samoščanec, a lovnik Pavao Bači. Društvo se odmah uključilo u natjecanja. Godine 1976. formirana je ženska ekipa. Zbog zagađenja otpadnim vodama iz Podravke je 1979. godine bio veliki pomor ribe u potoku Gliboki, ali ipak članovi postižu solidne rezultate na državnim natjecanjima. Od godine 1996. članovi Sportskog ribolovnog društva „Štuka“ su bili samo iz Torčeca. Pregistracijom 1998. godine društvo je dobilo ime Športsko ribolovni klub „Štuka“ Torčec. Ribolovci iz ovog kluba se od 1998. natječu u prvoj hrvatskoj ligi. Osim ovoga postoji i Športski ribolovni klub „Amur“ Drnje. U novije vrijeme nakon početka izgradnje hipodroma u Torčecu 1995. godine počinje se razvijati konjički sport (Petrić, 2000.).

Drnjansko lovište se, prema trenutno poznatim podacima, prvi puta spominje 1880. godine, kada se zajedno sa lovištima Gola i Gotalovo daje na dražbu. U Drnju postoji Lovачko društvo „Fazan“, a osnovano je neposredno nakon drugog svjetskog rata. Društvo je vrlo aktivno, a ima veliko lovište. Brojčano stanje divljači i na ovom reviru se održava u skladu s gospodarskom osnovom (programom), a lovci obnavljaju lovne uređaje i povećavaju im broj – hranilišta, pojilišta, solišta i lovne staze. Osobito velika briga o divljači se vodi u zimskim mjesecima. U lovištu su najbrojnija lovna divljač fazani, trčke, zečevi i srne, a povremeno jeleni i divlje svinje itd (Petrić, 2000.).

4.5.5.4. Športske aktivnosti vatrogasaca

Dobrovoljno vatrogasno društvo u Drnju je osnovano na inicijativu zemljišne zajednice Drnje 4. svibnja 1886. godine. Predsjednik je bio Stjepan Petrović, zapovjednik Bolto Dombaj, tajnik je bio Ignac Petrović, a odbornici su bili: Josip Štimac, Julius Volak, Andro Turek i Bolto Pavlović. Godine 1929. vatrogasno društvo dobiva svoj prvi dom. Kuma je bila Neda Lendvaj, supruga dr. Mirka Lendvaja iz Koprivnice. Godine 1936. je imalo 156 aktivnih članova. U vrijeme drugog svjetskog rata je rad paraliziran, a društvo se aktivira nakon rata. Nabavljena je nova štrcaljka, a 1955. je porušen stari i izgrađen novi vatrogasni dom na kojem je kasnije montirana vatrogasna sirena. Društvo je 1974. godine dobilo novi vatrogasni kombi, a kasnije i svu potrebnu opremu za uspješno obavljanje svojih aktivnosti (Petrić, 2000.).

1

Slika 9. DVD Drnje

Izvor: http://www.vatrogasac.net/wp-content/uploads/2017/10/IMG_20171022_121523.jpg

4.5.5.5. UDVDR-RH – ogranak Drnje – Torčec

Prije je na ovom prostoru bila aktivna organizacija proizašla iz NOB-a, tj. iz antifašističke borbe – SUBNOR. Na području općine Drnje djeluje Udruga ratnih veterana „Hrvatski domobran“, podružnica Drnje – Torčec koja je postavila dva spomen obilježjima poginulima u drugom svjetskom ratu u Torčecu i u Drnju. Hrvatski branitelji s područja ove općine su članovi udruga proizašlih iz domovinskog rata, a od tih udruga na prostoru Drnjanske Podravine je primjerice osnovan ogranak Udruga hrvatskih dragovoljaca domovinskog rata (Petrić, 2000.).

4.6. Socio – ekonomski položaj Roma u općini Drnje

Bitno je istaknuti da su Romi stanovnici Drnja i da daju doprinos socio – ekonomskom razvoju općine. U nastavku slijedi opis općih karakteristika romske populacije i njihov život u Drnju.

Zapravo teško je napisati definiciju Roma. Romi su nomadski narod čiji korijeni sežu u daleku prošlost Indije. U *Općoj enciklopediji* (Šentlija, 1988.) stoji podatak kako Rome u nekim krajevima nazivaju prema zanimanju kojim se bave: čergari, koritari i slično. To je narod koji nije nikada bio politički aktivan, a uvijek su bili izloženi političkoj nesnošljivosti. Zbog svojeg osebujnog načina života često okruženi neprijateljskom okolinom, nije im preostalo ništa drugo nego putovati iz mjesta u mjesto i tražiti ljude koji će ih prihvatiti. Gledajući popise stanovnika mnogih zemalja svijeta, uviđa se da svaka zemlja ima određeni broj Roma koji žive na svoj specifičan način. Zanimljivo je da je to narod koji nikada nije slijedio niti jednu politiku niti je vodio značajne osvajačke ratove. Kao svoju najvažniju osobinu svaki pripadnik romske etničke skupine navesti će osjećaj slobode. S obzirom da ne završavaju formalno obrazovanje nemaju niti mogućnosti redovnog zapošljavanja odnosno mogućnost redovitih novčanih primanja koja bi im omogućila financijsku i stambenu sigurnost. Možda je upravo specifičan jezik Roma jedan od dijelova definicije Romske populacije. On je vrlo osebujan i postoje samo varijacije u naglascima koje razlikuju određene romske skupine. Isto tako romska definicija braka spada u dio osnove definicije Roma. Njihov brak nije zakonski i dokumentacijski registriran. Sklapanje brakova je stvar dogovora roditelja, koji nastoje unutar romske zajednice, vrlo rano dogovoriti brak između svoje djece. Romi će navesti kako oni „daju svoju riječ“ koja više znači nego bilo kakav oblik crkvenog ili zakonskog procesa sklapanja braka. U braku nastoje imati više djece jer to su zapravo naučili

od svojih roditelja, a kako ne žele mijenjati svoje naučene navike i vrijednosti nastaviti će ono što su vidjeli kod svojih roditelja. Možda je i očuvanje tradicijskog načina obiteljskog života dio definicije. Muškarac je uvijek u nešto boljem položaju u odnosu na žene. On je samostalniji i odlučuje o svojim postupcima, dok je žena vezana za djecu i brigu oko njih. Još se jedan pojam treba pridružiti pokušaju definicije Roma, a to je da žive u vrlo lošim stambenim prilika koje vjerojatno zbog spomenutih navika naslijeđenih od roditelja i ne pokušavaju promijeniti. Vjerojatno je to isto tako vezano za tradiciju, odnosno za nomadski način života koji im nije omogućavao da „saviju gnijezdo“ na jednome mjestu. Osebujan je i njihov način odijevanja na koji ne polažu previše pažnje niti novaca. Njihova komunikacija uvijek je puna glasnih riječi i gestikulacija koje prate njihov jezik. U knjigama koje su napisali Romi često se susreće podatak kako su oni toliko slobodnog načina života da uopće na razmišljaju o svojoj budućnosti, pa se tako često susreću Romi koji će biti vrijedni radnici i pomagači te će uistinu zaraditi novac za taj odrađeni posao, ali će ga isto tako vrlo lako, gotovo isti dan brzo i potrošiti. Možda bi se uz definiciju trebalo nadodati da su to ljudi koji su uvijek vedri i nasmijani.

4.6.1. Povijest naseljenosti Roma na području općine Drnje

Prema popisu stanovništva iz 1991.godine u općini Drnje živjelo je ukupno 2244 stanovnika. Prema narodnosti 94% je bilo Hrvata, a sljedeća narodnost po zastupljenosti su bili Romi sa 3,9%. Zanimljiv je popis stanovništva iz 1900. godine koji isto tako pokazuje slične podatke. Te su godine 97% ukupno stanovništva čini Hrvati, a Mađara je bilo 1,1%, dok je Slovenaca bilo 0,4%. Popis stanovništva iz 1991.godine pokazuje da je broj Roma u ovoj općini zastupljen u znatnijoj mjeri. Prateći strukturu narodnosti prema popisu iz 1991.godine, 94% stanovništva navodi hrvatski kao svoj materinji jezik, dok 5% ukupnog stanovništva govori romski. Hrvatske novine iz 1907.godine navode da je na područje općine Drnje pristiglo najviše Roma iz Ugarske jer su bili progonjeni od strane vlasti te su u kolonama dolazili na ovo područje. Nažalost, za vrijeme Drugog svjetskog rata došlo je do stradavanja većeg broja Roma. U povijesti su se Romi naseljavali izvan samoga gusto naseljenog područja. Postoje podatci iz 1800. godine koji govore da su na području općine Drnje živjeli Židovi, njih četiri obitelji sa trinaest članova. Oni su bili smješteni blizu šume koja se naziva Crna gora. Na tom području je, prema zapisu toga doba, bilo stratište i strvinište te je u tom području živio i gradski krvnik i živoder. Zapis navodi da su Židovi tražili da im se smanji taksa jer žive izvan naselja u posebnom okruženju. U zapisu se navodi da su na tom području živjeli i Romi.

Današnje područje između Drnja i Botova na kojem su smješteni Romi, naseljeno je oko šezdesetih godina prošlog stoljeća te se romska populacija nije migracijski mijenjala. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine u Koprivničko-križevačkoj županiji bilo je 925 osoba koje su se izjašnjavale da su Romi. Ovaj broj pokazuje tendenciju rasta jer je 2001. godine po popisu stanovništva bilo ukupno 125 Roma. Na području općine Đurđevac živi najveći broj Roma i to 309 (3,74%) stanovnika. Zatim slijedi općina Peteranec s 191 pripadnika romske nacionalnosti (7,06%). Na trećem mjestu je općina Drnje sa 83 Roma (4,46%). Pokazatelji sa terena ukazuju na znatno veći broj osoba romske nacionalnosti.

Do naselja u kojem žive Romi dolazi se neasfaltiranim putem. Naselje se nalazi van zone građevinskih objekata i nema osiguranu potrebnu infrastrukturu. Stanovništvo se ilegalno spaja na električnu energiju putem rasvjetnog stupa. Vodu crpe iz zemlje preko pumpi. Postojeći građevinski objekti i nisu primjereni za stanovanje jer su napravljeni vrlo često od dasaka, najlona ili su zidani od nekoliko vrsta građevinskog materijala. Nažalost, samo naselje je smješteno na području koje je djelomično na privatnom posjedu, a većinski dio je vlasništvo općine. Kako se nalazi u blizini rijeke Drave ovo područje je bilo 2014. u potpunosti poplavljeno. Veliki problem stvara zbrinjavanje i odvoz otpada koje stvara stanovništvo toga područja te nekontrolirano razmnožavanje psa lotalica. Iako ne postoji evidencija socijalne pomoći prema nacionalnosti (podaci se tretiraju kao profesionalna tajna) uviđa se da romska populacija tradicionalno ovisi o socijalnoj pomoći odnosno ostvaruju zajamčenu minimalnu naknadu koja je zapravo mjere suzbijanja siromaštva. Osim ovog vida novčane pomoći dobivaju i dječji doplatak koji zapravo stvara većinski mjesečni novčani prihod obitelji jer u obitelji ima gotovo uvijek više od troje djece. Ukoliko ne ostvaruju pravo na novčanu pomoć iz državnog proračuna, pomoć im se nastoji osigurati preko jedinica regionalne, odnosno lokalne samouprave. Poznati je podatak da se novčana sredstva koje obitelji ostvaruju ne troše namjenski (za potrebe uređenja stanovanja ili slično) nego se troše nenamjenski te često dolazi do eskalacije raznih oblika društveno neprihvatljivog ponašanja koje se javlja upravo u vrijeme isplate spomenutih novčanih sredstava. Kako su redovna novčana primanja vezana za zapošljavanje u raznim sektorima, javlja se problem koji je direktno vezan na način života Roma. Naime, oni rijetko završavaju sistem školovanja te kao takvi ne mogu konkurirati na postojeće raspisane natječaje Zavoda za zapošljavanje. Zapošljavanje je direktna mjera koja bi dovela do suzbijanja siromaštva, zadovoljavanja osnovnih životnih potreba romske populacije te bi dovela do integracije u socijalno okruženje. Kao što je i navedeno, većina Roma ne završava niti osnovno školovanje te na taj način ne

moгу ostvariti potrebne kompetencije za trajno zaposlenje. Dostupna je i druga mjera za zapošljavanje, a to je mjera osposobljavanja za rad ili mjere prekvalifikacije koju osobe romske populacije iz nekog razloga ne koriste. Lokalna samouprava kroz razne oblike pomoći (najčešće kroz kupnju drva za ogrjev) pokušava isto tako pomoći romskoj populaciji. Nadalje, javlja se problem školovanja djece, odnosno javlja se problem vezan za predškolski odgoj. Većina romske djece koja bi trebala polaziti predškolski odgoj ne govori službeni hrvatski jezik. Kako žive na dislociranom području, a radi se o djeci staroj oko pet godina, postoji problem i organiziranog prijevoza ili adekvatne pratnje do postojećih ustanova za predškolski odgoj. Vezano za to javlja se i potreba za angažiranjem romskog pomagača u ovom vidu nastave, što se opet direktno veže na mogućnost lokalne samouprave koja bi isti morala financirati. Kako je potrebno nastaviti školovanje djece u osnovnim školama, javlja se novi problem. Najčešće se roditelji s djecom ne odazivaju na dostavljene pozive ili nemaju riješeno pitanje prijave prebivališta te im je onemogućeno dostavljanje poziva za upis u osnovno školovanje. Tako se javlja novi problem vezan za obavezno osnovno školovanje romske djece. Poseban problem predstavlja nastavak školovanja kroz srednjoškolsko obrazovanje, posebice za djevojčice iznad 15 godina. Kao što je ranije spomenuto u romskoj kulturi je normalno da se djevojčice udaju u spomenutoj dobi te im se ne omogućava nastavak školovanja. Postoji i organizirani sustav pomoći oko troškova udžbenika u odnosu od 50%. Nažalost, kako roditelji nemaju preostali novac ova mjera i nije učinkovita. Nadalje javlja se problem ostvarivanja zdravstvenog osiguranja zbog objektivnih, ali i zbog subjektivnih razloga. Naime Romi se ne prijavljuju redovito na Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje (npr. nakon prestanka radnog odnosa, nakon navršениh 18 godina života, nakon završetka školovanja) što zapravo kulminira kod potrebe zbrinjavanja neke ozljede. Tada se mora pokrenuti postupak vještačenja Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom koji traje duže vremena što stvara problem u ostvarivanju zdravstvene zaštite. Procijepljenost romske djece u općini Drnje je adekvatna te ne postoji podatak koji bi ukazivao na pojavu neke određene zarazne bolesti koja se javlja u toj populaciji.

4.6.2. Poplava 2014. godine u općini Drnje i organizirana evakuacija cijelog romskog naselja

U razdoblju od 13. rujna 2014. pa do 19. rujna 2014. župan Koprivničko-križevački Darko Koren proglasio je za područje Općinu Drnje elementarnu nepogodu zbog poplava. Poplava je nanijela velike materijalne štete u poljoprivredi, stambenim prostorima, ali i na prometnicama.

Rijeka Drava je rasla iz sata u sat i pokazala koliko štete može učiniti. Zadnja zabilježena poplava datira iz 1827. godine kada je rijeka Drava spojila dva susjedna mjesta, Sigetec i Peteranec te su stanovnici Drnja jedva uspjeli spasiti svoje živote. Naime, Drava je bila toliko visokog vodostaja da se od sela do sela putovalo čamcima. Nakon toga vrlo su se aktivno počele provoditi mjere regulacije rijeke Drave. U ovoj poplavi posebno je bio zahvaćen dio Općine Drnje koji se naziva Židovaroš, odnosno Dravska ulica. To je područje kroz koje protječe potok Gliboki, s jedne strane dok se na kraju spomenutog područja nalaze poljoprivredna područja i naselje Roma. Stanovnici Drnja su vrlo brzo shvatili kako nabujali potok i viski nivo rijeke Drave ne znače ništa dobroga. Županijski stožer zaštite i spašavanja, čelni ljudi Općine Drnje te stanovnici ugroženog područja prvo su evakuirali stoku (Slika 10.).

Slika 10. Evakuirana stoka

Izvor: <https://www.jutarnji.hr/Fotogalerije/drnje-evakuirani-mjestani-romskog-naselja/3018794/>

Sportska dvorana Srednje škole u Koprivnici bila je spremna za prihvata stanovnika Općine Drnje. Ono što se desilo bilo je na neki način i očekivano. Stanovnici Općine Drnje, posebno oni koji žive u Dravskoj ulici nisu nikako željeli napuštati svoje kuće i ulicu (Slika 11.). Organiziran je dovoz pijeska i potrebnih vreća kako bi se mogao složiti zečji nasip te se tako pokušalo spasiti kuće i samo naselje. Zanimljiv je podatak da je tadašnji načelnik Općine Drnje Slavko Loth jedva uspio uvjeriti Stožer zaštite i spašavanja u Zagrebu da općini prijete poplave. Ovo područje nije imalo zabilježen rast rijeka ili potoka te zapravo i nije imalo dobro izrađen plan spašavanja i evakuacije radi poplave. Kako se sedamdesetih godina prošlog stoljeća rijeka Drava izlila iz svojeg korita i napravila sličnu situaciju Dravskoj ulici, glavni pomagači i voditelji zaštite od poplave bili su stariji stanovnici koji su bili svjedoci zadnje poplave. Oni su davali jasne upute gdje treba složiti zečje nasipe, gdje prokopati kanal ili cestu da se spriječe veće štete. Lokalno stanovništvo i okolni članovi vatrogasnih postrojbi cijele dane i noći su dežurali i sanirali zečje nasipe.

Kako se naselje Roma nalazilo na kraju ovog područje te mu je prijela poplava i od strane rijeke Drave, ali i potok Gliboki bi naselje odsjekao od sela, došlo je do organizirane evakuacije cijelog romskog naselja u sportsku dvoranu Osnovnu škole „Fran Koncelak“ Drnje.

Slika 11. Romi u borbi protiv poplave

Izvor: <http://vijesti.hrt.hr/256055/borba-protiv-poplava-i-dalje-traje>

U sportskoj dvorani bilo je smješteno 64 pripadnika romske nacionalnosti te je time petnaest obitelji iz romskog naselja bilo smješteno na sigurno. Gradsko društvo Crvenog križa Koprivnica i Interventni tim županijskog Crvenog križa osigurali su madrace, posteljinu i spužve kako bi se osigurali adekvatni uvjeti smještaja za evakuiranih osoba. Isto tako Gradsko društvo Crvenog križa Koprivnica osiguralo je potrebne higijenske potrepštine, dječju hranu, pelene, ručnike te potrebnu odjeću (Slika 12.). Djelatnici škole su pomagali kod podjele obroka koji se pripremao u Obrtničkoj školi, odnosno učenici koju pohađaju Obrtnički školu smjer kuhar, su na praktičnom djelu nastave pripremali obroke za smještene osobe.

Slika 12. Crveni križ pomaže nesretnima u poplavi

Izvor: <http://www.drnje.hr/drnje/default.asp?sid=4047>

Zavod za javno zdravstvo i Dom zdravlja Koprivničko-križevačke županije osigurali su zdravstvenu zaštitu. Djelatnici Centra za socijalnu skrb Koprivnica pobrinuli su se za djecu, koje je zapravo bilo najviše među evakuiranima, pružajući im pomoć oko učenja odnosno pružajući im stručnu pomoć zbog posebnih okolnosti. Preko Županijskog stožera zaštite i spašavanja osigurana je jedna osoba koja je bila sa Romima cijelo vrijeme evakuacije.

4.6.3. Mogućnosti uključivanja Roma u gospodarske aktivnosti

Romi se u Koprivničko – križevačkoj županiji nastoje uključiti u gospodarske aktivnosti, a Udruga Roma „Korak po korak“ je vrlo aktivna u tom smislu. Zato je proveden intervju sa ciljem upoznavanja rada Udruge i položaja Roma u Koprivničko – križevačkoj županiji, a posebno u Drnju.

Zahvaljujući susretljivom gospodinu Franji Horvatu, obavljen je intervju i dobivena su saznanja o aktivnostima koje provodi Udruga Roma „Korak po korak“.

Franjo Horvat je predsjednik Udruge Roma „Korak po korak“ („Urtašijē dā bajaš paš p paš“) Koprivničko – križevačke županije te je ujedno i predstavnik Vijeća romske nacionalne manjine u Koprivničko – križevačkoj županiji (Slika 13). Cilj „Udruge Roma Korak po korak“ je poboljšati kvalitetu života romske zajednice i razvoj društva uopće. Udruga je osnovana 2009. godine te su joj aktivnosti od početka bile usmjerene na stvaranje uvjeta za uključivanje Roma u život lokalne zajednice. Jedan od najvažnijih dokumenata za Romsku zajednicu je Desetljeće za uključivanje Roma 2005. – 2015. gdje je prioritet bio obrazovanje, zapošljavanje, zdravstvo i stanovanje pripadnika romske nacionalnosti. *Na žalost*, kako ističe gospodin Franjo, *romska populacija nije uključena u razvoj turizma u Koprivničko – križevačkoj županiji, ali što ne znači da ako je se ukaže prilika da to neće prihvatiti i uključiti se*. Kako romska populacija nije uključena u razvoj turizma, onda se ne mogu niti navesti primjeri dobre prakse. Ono što je gospodinu Franji poznato, *u Koprivničko – križevačkoj županiji ne postoji ni obiteljsko gospodarstvo koje se bavi turizmom i kod kojih su zaposlene osobe romske nacionalnosti*.³ Na dalje, gospodin Franjo govori kako je *on osobno pokretao i sudjelovao u mnogim projektima s ciljem obrazovanja, zapošljavanja, poboljšanja zdravstva i stanovanja pripadnika romske nacionalnosti ali do sada nisu prijavljivali nikakve turističke projekte, što ne znači da se oni neće prijavljivati ako vide da imaju mogućnosti. Prošli su mnogi projekti od općinskih, gradskih, županijskih, državnih no kako priznaje još nije prošao niti jedan europski. Ali kada jednom prođe europski projekt biti će puno lakše u svim drugim projektima*. Gospodinu Horvatu nisu poznata nikakva ekoturistička poduzeća na području Koprivničko – križevačke županije, ali je napomenuo kako je *prošle godine otvorio u sklopu „Udruge Roma Korak po korak“ j.d.o.o. pod nazivom „Korak dalje“ u sklopu koje su izvana naručili sjeme koprive zato jer ga nema u Hrvatskoj a zatim su napravili sadnice i na 2 parcele zasadili koprivu. Isto tako povezali su se sa udrugom invalida „Bolje sutra“ koju vodi gospođa Marija Mraz te će njena udruga nakon toga izrađivati tjesteninu od koprive*. Kako su Romi poznati po izradi predmeta od drveta kao što su *drvena korita, kuhače, zdjele, predmeti od šiba kao što su metle, košare i druge stvari*, gospodin Horvat predlaže te predmete koje bi po njegovom mišljenju mogle nuditi tvrtke jer su to predmeti koje su izrađivali Romi koji su

³ Spomenuta pitanja u tekstu su pitanja iz intervjuja koji je proveden u okviru projekta Ecotop 2 a kojim su se htjele istražiti mogućnosti uključivanja Roma u ekoturizam. Drnje se nalazi u ekološki zanimljivom području i ekoturizam može biti poluga zapošljavanja, u smislu proizvodnje proizvoda, kulture i tradicije koja je karakteristična za Rome.

živjeli u ovom području gdje smo danas. Spominje kako je: *diskriminacija još uvijek jako velika ne samo na nivou lokalne zajednice već i na nivou cijele države*, kao primjer navodi romsku djecu koja moraju ići na praksu tijekom školovanja, jako je teško, skoro i nemoguće pronaći poduzeća gdje će odraditi praksu jer čim vide da su Romi u pitanju mjesta za praksu su već popunjena ili više ne postoji potreba za praksom. Isto tako, *jedan dio Roma koji ne žele raditi su Romi koji dobivaju socijalnu pomoć tj. zajamčenu minimalnu naknadu u iznosu od oko 2,500.00 kuna* i on osobno kaže da ne bi htio raditi ako mu države daje 2,500.00 kuna ako radim ili isto tako 2,500.00 kuna ako ne radim. Zbog toga ljudi govore da Romi ne žele raditi. Kako kaže: *„Naši Romi moram reći i skrenuti pažnju nemaju završenu baš nekakvu struku te onda ne mogu konkurirati na tržištu rada“*. Dok se negdje traži nekakav radnik normalno je da se bude uzeo netko tko ima završenu veću školu nego Romi koji nemaju nikakve škole. Navodi da bi *razne vrste gospodarstva mogle biti zainteresirane za uključivanje Roma u ekoturističku ponudu kao što su npr. obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja se bave ekološkom proizvodnjom, kao njihova udruga, poduzeća i dr.* Napominje da *većina Roma još uvijek živi u svojim zajednicama izdvojena tj. van sela od ostalog stanovništva. Sama naselja su često jednim djelom na privatnim česticama te se objekti kao takvi ne mogu legalizirati. Naselja su bez struje, pitke vode, kanalizacije, nemaju svoj vrt, problem je odlaska djece u školi, odlaska u grad, kod doktora. Dok se god Romi ne izdvoje iz takvih sredina i ne omogući im se da dođu u civilizaciju jer u romskim naseljima je to daleko od civilizacije* gospodin Horvat ne vidi *značajniju mogućnost uključenja romske populacije u ekoturizam*. Smatra da bi *njihovi proizvodi mogli biti zanimljivi svima iz razloga jer nisu dostupni niti vidljivi, od mlađe populacije, starije populacije, turista i dr.* Njegovo mišljenje je da bi se *tržište za proizvode ili usluge koje bi radili Romi moglo osmisliti i osigurati putem turističkih zajednica koje bi trebale osmisliti i osigurati da se otvori nekakva trgovina npr. kao „suvenirnica“ gdje bi se mogli kupiti proizvodi napravljeni od strane Roma. U današnje vrijeme plastičnih proizvoda, predmeti od drveta i šibe koje Romi znaju i mogli bi proizvoditi imaju tradicionalnu vrijednost za koju smatra gospodin Horvat da se ne bi smjelo dozvoliti da ista zamre*. Kao što navodi gospodin Horvat *jedan od problema je socijalna pomoć, tj. zajamčena minimalna naknada koja bi se Romima ukinula ako bi se zaposlili. Znači, trebalo bi promijeniti niz zakona i pravilnika da bi Romi mogli raditi i primati socijalnu pomoć*, kao drugi problem navodi *nedostatak školovanja osoba romske nacionalnosti*, treći problem je *diskriminacija i segregacija Roma*. Dok se ti problemi ne riješe, zaključuje gospodin Horvat ovaj intervju, ne vidi *značajniju mogućnost uključenja romske populacije u ekoturizam*.

Slika 13. Udruga Roma „Korak po korak“

Izvor: <https://koprivnica.hr/novosti/gradonacelnik-dao-podrsku-projektu-udruga-roma-korak-po-korak/>

4.7. Upravljanje razvojem općine Drnje

Za kvalitetno upravljanje Općinom Drnje je potrebno definirati u kojem smjeru razvoja općina ide, a to se definira raznim razvojnim dokumentima. Republika Hrvatska prihvatila je europski koncept održivog regionalnog i lokalnog razvoja temeljenog na održivom gospodarskom razvoju, povećanju životnog standarda te očuvanju prirodne, kulturne i tradicijske baštine. Na taj način, lokalna područja u suvremenoj Europi, transformiraju se u ekološki očuvane sredine koje se sustavno opremaju s komunalnom i društvenom infrastrukturom, razvijaju lokalno poduzetništvo i povezuju se s okruženjem. Takve sredine postaju ugodne za život, privlačenje ulaganja, stvaranje rasta zaposlenosti i bolji životni standard svojih stanovnika. Uravnoteženi regionalni razvoj od iznimnog je značaja za ukupni gospodarski rast i razvoj Republike Hrvatske, te je stoga potrebno da i zakonsko rješenje na odgovarajući način uređuje i kontinuirano poboljšava pristup ovoj problematici. Tako, temeljem odredbi članka 7. Uredbe broj 1301/2013 Europskog Parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. godine o Europskom fondu za regionalni razvoj te posebnim odredbama cilja „Ulaganje za rast i radna mjesta“ te stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) broj 1080/2006 (SL L 347/289) propisuje se obveza svake zemlje članice Europske unije da sredstva iz Europskog fonda za regionalni razvoj usmjerava k održivom urbanom razvoju putem strategija. To je vrlo konkretna obveza članica te pokazuje potrebu prilagodbe nacionalnih zakonodavnih okvira i politika novim usmjerenjima kohezijske politike. Ovakva se politika provodi pomoću različitih strukturnih i kohezijskih EU fondova za bolju konkurentsku sposobnost regije i

standard građana. Kako bi se Republika Hrvatska što bolje pripremila za korištenje fondova Europske unije za financijsko razdoblje 2014. – 2020. donijela je novi Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske.

Sustav nacionalnog, regionalnog i lokalnog razvoja omogućuje:

- jasno definiranje potreba razvoja,
- usuglašavanje razvojnih prioriteta,
- razvijanje ideja i predlaganje projekata naročito za ulaganje javnih sredstava u pojedina područja iz lokalnih, regionalnih, nacionalnih i EU izvora.

Radi toga se izrađuju strateški dokumenti navedenih razina kao instrumenti za provedbu zacrtanih prioriteta svake takve razine. Strateški dokumenti niže razine trebaju biti usklađeni s onima više razine. Općina Drnje pokrenula je izradu Programa ukupnog razvoja Općine Drnje za razdoblje 2015.– 2020. (PUR Drnje) kako bi povezala lokalne razvojne potrebe s europskim, nacionalnim i regionalnim razvojnim prioritetima, kao i sa dostupnim europskim i nacionalnim financijskim sredstvima i propisima koji reguliraju njihovo korištenje. PUR je naime, temeljni strateški dokument razvoja jedinica lokalne samouprave, izrađen u svrhu planiranja, provedbe, kontrole i ocjenjivanja ukupnog razvitka vlastitog područja. PUR je svojevrsni vodič i okvir lokalnoj samoupravi u procesu razvoja koji treba slijediti u postavljenoj viziji i ciljevima budućeg razdoblja. Programom ukupnog razvoja definiraju se optimalni razvojni pravci lokalnog područja pojedinog grada ili općine.

Dokumenti na kojima se temelji Program ukupnog razvoja Općine Drnje su sljedeći:

- Kohezijske politike za razdoblje 2014. – 2020.,
- EUROPA 2020 – Europske strategije za pametan, održiv i uključiv rast,
- Sporazumom o partnerstvu 2014.-2020. između RH i EU za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mjesta za razdoblje 2014.-2020. (ESI FONDOVI),
- Operativni programa 2014.-2020. Konkurentnost i kohezija, Učinkoviti ljudski potencijali, Program ruralnog razvoja RH za razdoblje 2014.-2020.
- Pravilnici o prihvatljivosti izdataka za razdoblje 2014.-2020. daje se okvir za primjenu strateških odrednica i definiranje mogućih izvora financiranja razvojnih projekata.
- Strategija regionalnog razvoja RH 2011.-2013./2015.,
- Razvojna strategija Koprivničko-križevačke županije 2011.-2013.,
- Lokalna razvojna strategija LAG-a Podravina,
- Prostorni plan Koprivničko-križevačke županije,
- Prostorni plan Općine Drnje,

- ostali relevantni nacionalni strategije i programi.

Izrada strateškog dokumenta razvoja obuhvaća nekoliko osnovnih koraka ili faza izrade. Prva faza procesa izrade ovog strateškog dokumenta je izrada analize postojećeg stanja područja i okruženja kako bi se istaknuli raspoloživi općinski resursi. Drugu fazu procesa čini identifikacija ključnih problema područja kako bi se temeljem toga izradila SWOT analiza razvojnih mogućnosti područja (snage, slabosti, prilike i prijetnje). U trećoj fazi utvrđuje se vizija budućeg razdoblja, a kako ju postići, definiramo strateškim ciljevima, prioritetima i mjerama/projektima (Plan ukupnog razvoja općine Drnje (PUR) za razdoblje 2015. – 2020.).

Sa načelnikom općine Drnje, Petrom Dombajom napravio sam intervju u kojem on govori o obnovi i razvoju sela. Za početak ističe da *smatra kako ljudi u odnosu na deset godina prije žive znatno bolje. Smatra kako je najveći problem nezaposlenost i sve manje mladih ljudi, smanjenje broja stanovnika, izlazak iz krize, nedostatak natalitetne i politike zapošljavanja na nivou države. Kaže kako je lokalna samouprava u zadnje vrijeme pospjela (potaknula) unaprjeđenje sela, ta kako se općinski načelnik, općinsko vijeće, jedinstveni upravni odjel, žitelji sela putem javne rasprave bave pitanjem razvoja sela. Kad uspoređuje selo sada i prije 20-tak godina problemi koji jesu navodi; neizgrađena komunalna infrastruktura, nesanirana odlagališta smeća, opskrba pitkom vodom, migracija, doseljavanje ljudi iz ratnog područja, nedovoljna iskorištenost prirodnih resursa u turističke svrhe. Mjere koje je selo poduzimalo u rješavanju navedenih problema prije 20 godina, a koje poduzima danas navodi; izdvajanje samodoprinosna i ulaganje vlastitih sredstava u izgradnju infrastrukture; (izgradnja vrtića, plinifikacija), planiranje prioriternih mjera za stanovništvo i praćenje programa sufinanciranih iz sredstava europskih fondova kako bi se mještanima osigurali što bolji uvjeti života i rada. Ono što je važno naglasiti je to da su najvažniji postignuti rezultati prije 20 godina: osnutak općine, uvođenje telefonskih linija, plinifikacija i vrtić. Unatrag pet godina načelnik Petar Dombaj navodi da su ostvareni mnogi rezultati od: izgradnja vodovoda, asfaltiranje cesta, ustroj komunalne djelatnosti, otvorena ljekarna, uređeno groblje, osnivanje dječjeg vrtića, briga za stare i nemoćne, dovršetak infrastrukture- energetska učinkovitost, javna rasvjeta, energetska obnova škole, poticaji za stanovništvo za kupnju kuća, stipendiranje studenata. Inicijative koje su pokrenute a nisu realizirane su: stambeno zbrinjavanje Roma, industrijski kolosijek i opremanje poduzetničke zone, turistički kamp-neriješeni imovinski pravni odnosi, sporost u birokraciji, nespremnost uključivanja Roma u lokalnu zajednicu. Na pitanje o praznim zgradama u selu i o postojanju ideja da se ponovno*

koriste načelnik je odgovorio: *stari župni dvor-smještaj za stare i nemoćne osobe, te lokali u privatnim kućama – nema saznanja o mogućnosti korištenja. Iz sredstava samodoprinosu do 1993. godine je rađena telefonska centrala, društveni dom, mrtvačnica, prostorije nogometnog kluba, a od 1993. godine je samodoprinos ukinut. O postotku učešća seoskog stanovništva u izgradnji načelnik govori: Ranije: Stanovnici sela su izdvajali financijska sredstva za samodoprinos, ali je i velik doprinos pri izgradnji objekata (fizička radna snaga). U današnje vrijeme: izgradnja se obavlja putem javljanja na javne natječaje koje raspisuje i financira izgradnju, uglavnom Općina Drnje. Ono što je bitno istaknuti je to da postoji plan razvoja sela od 2015 – 2020. Planira se u narednih 5 godina završiti vodovod i kanalizacija, sanirati odlagalište smeća, te asfaltiranje nerazvrstanih cesta.*

5. ZAKLJUČAK

Socio – ekonomski okvir razvoja općine Drnje kroz nekoliko se čimbenika pokazao uspješan, a u njegovom razvoju želi aktivno sudjelovati stanovništvo i brojne institucije i udruženja na selu. Zahvaljujući dobrom položaju, općina Drnje razvila je brojne mogućnosti za ruralni razvoj. Prirodna i kulturna obilježja općine Drnje svjedoče o specifičnosti življenja u tom području, a mogu se i efikasno iskoristiti na način da se ruralni turizam razvija i privlači turiste. Stanovništvo je u općini Drnje relativno brojno i dobrog obrazovnog postignuća tako da postoji i ljudski potencijal za razvoj. Prema podacima iz ankete može se zaključiti da općina Drnje ima dobru povezanost s obližnjim gradovima koji omogućuju dodatni poticaj ruralnom razvoju općine Drnje. Osim toga, Drnje je nekad bilo jedno od središta za trgovinu, što je dobra osnovica za dodatni poticaj razvoju trgovine i poslovanja danas. Što se tiče poljoprivrede, danas, ali i u prošlosti, najviše prevladava ratarstvo. Turizam danas igra glavnu ulogu u razvoju, a općina Drnje ima povoljne prilike koje treba iskoristiti. Umjetno jezero i kupalište Šoderica kao atrakcije koje vrijedi posjetiti i u budućnosti nadograditi, primjerice, popratnim bungalovima i kućicama, zabavnim sadržajima za djecu i odrasle, kioscima sa brzom hranom, kafićima i slično, kako bi se privukli turisti. Tu su razna kulturna, umjetnička i sportska društva koja mogu raznim manifestacijama i događanjima privući posjetitelje koji će se još više zainteresirati za posebnosti ovoga kraja. Institucije isto tako igraju glavnu ulogu od kojih je najvažnija škola, koja osim dugog kontinuiteta u obrazovanju na ovim područjima, čuvaju uspomene na nekadašnji život i priprema djecu na budućnost. Od gospodarskih potencijala, pored postojećih uspješnih poslovnih subjekata, postoje pretpostavke i za razvoj ruralnog ekoturizma gdje romska populacija vidi svoju šansu što je potrebno strateški

osmisлити. Generalno postoji ozbiljna pretpostavka za razvoj ruralnog turizma temeljem postojećih zavičajnih obiteljskih zbirki (kuružnjaci), prekrasne prirode i uključivanju brojne romske populacije i njihove kulture. Iako Romi nisu uključeni u gospodarski razvoj zbog tradicionalne oslonjenosti na razne potpore i subvencije, uz njihovu dobru volju to se može itekako promijeniti. Veliki je problem diskriminacija Roma u odnosu na domaće stanovništvo u traženju i dobivanju posla. U budućnosti se vide kao proizvođači i prodavači tradicionalnih romskih proizvoda od pruća, poput košara, kako se ne bi zaboravila njihova tradicija i kultura. Prema mišljenju načelnika općine Drnje o obnovi i razvoju sela, u planu obnoviti selo i osnovnu infrastrukturu bez kojih ljudi ne mogu funkcionirati kao što su vodovod, kanalizacija, saniranje puteva, odlagališta smeća i slično. Kako bi selo moglo napredovati i razvijati se, za to nisu dovoljni ljudi koji su u općinskoj upravi zaduženi za razvoj već i ljudi koji žive u selu bez čije podrške nema razvoja. Uzajamnom suradnjom i zajedničkim snagama oni mogu podići selo na još jednu višu razinu i tako omogućili sebi lakši dostojanstveni život.

6. LITERATURA

KNJIGE:

1. Anketni upitnik: „Učestvovanje stanovnika u obnovi i razvoju sela“.
2. Ashley, C. and Maxwell, S, 2001., ‘Theme issue: rethinking rural development’, Development Policy Review, Vol 19 No 4: 395-425
3. Cifrić, I. (1999). Globalizacija i ruralni razvoj. Sociologija i prostor, (146), 387-405. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/119977>
4. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske: Popis stanovništva 2011. godine
5. Hrvatska gospodarska komora, <https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-koprivnica>
6. Lamza Posavec, V. (2011): Kvantitativne metode istraživanja: anketa i analiza sadržaja, Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu
7. Petrić H. (2000): Općina i župa Drnje, Drnje: Nakladna kuća „DR. FELETAR“, Koprivnica
8. Plan ukupnog razvoja općine Drnje (PUR) za razdoblje 2015. – 2020.)
9. Registar kulturnih dobara, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske

ČLANCI S INTERNETA:

1. Drnje, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Drnje#Poljoprivreda>
2. Općina Drnje, <https://drnje.hr/>
3. Osnovna škola "Fran Koncelak" Drnje, <http://os-fkoncelak-drnje.skole.hr/skola/povijest>
4. Selo, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=55307>
5. Sustav lokalne i područne (regionalne) samouprave, <https://uprava.gov.hr/print.aspx?id=12643&url=print>
6. Što je vođenje intervjua? <http://www.nakladaslap.com/public/docs/knjige/inter%201.pdf>
7. Zavod za prostorno uređenje Koprivničko-križevačke županije, : <https://www.prostorno-kkz.hr/>
8. Život u Drnju, <https://drnje.hr/zivot-u-drnju/#udruge>

7. PRILOZI

Prilog 1. Upitnik „Učestvovanje stanovnika u obnovi i razvoju sela“

Država: **Hrvatska**

Županija: **Koprivničko – križevačka**

Općina: **Drnje**

Istraživač: **Zoran Zlatar**

I DIO

INFRASTRUKTURA, OPREMLJENOST

Geografske karakteristike i prostorni izgled sela

1. Nadmorska visina sela **127m.n.v. na jugozapadu do 123 m.n.v. na jugoistoku**
2. Karakteristike šireg područja u kojem je selo smješteno
 - a) **ravnica**
 - b) brežuljkast kraj
 - c) planinski kraj
3. Smještaj naselja s obzirom na mikrogeografske karakteristike
 - a) **prisojna strana**
 - b) osojna strana
 - c) kotlina
 - d) na obali rijeke (koje) **Drave** e) na obali jezera (kojeg) **Šoderica**
4. Klima i hidrološke prilike
 - a) sušno područje
 - b) **normalna vlažnost**
 - c) vlažan kraj
 - d) poplavno područje
5. Tip općine s obzirom na grupiranost
 - a) zbijeno
 - b) **grupirano po naseljima**
 - c) **smješteno uz lokalnu cestu**
 - d) **smješteno uz prometnice**
 - e) raštrkano
6. Broj naselja: **3**

Naziv naselja: Drnje	970	broj kuća	332	površina	km²
Botovo	621	broj kuća	95	površina	km²
Torčec	272	broj kuća	197	površina	km²

7. Površina općine Drnje **29,65 km²**
8. Selo je:
- a) **uvijek bilo na današnjem mjestu** b) preseljavano
9. Udaljenost naselja Torčec od:
- a) najbližeg naselja Drnje **2 km** b) općinskog centra **2 km**
10. Postoji li putokaz za naselja? a) **Da** b) Ne
11. Potrebno vrijeme od općine Drnje **do upravnog središta Koprivnica:**
- a) autobusom **10 min.**
- b) vlakom **5 min.**
- c) nekim drugim prijevoznim sredstvom (kojim) **automobilom 10 min., biciklom 25 min.**
12. Gravitacijski centar – mjesto u kojem stanovnici sela najčešće zadovoljavaju svoje potrebe: obrazovne, zdravstvene, kulturne i dr. **upravno središte Koprivnica**
13. Udaljenost od županijskog centra **Koprivnica 10 km**
14. Potrebno vrijeme do županijskog centra:
- a) autobusom **10 min.**
- b) vlakom **5 min.**
- c) nekim drugim prijevoznim sredstvom (kojim) **automobilom 10 min., biciklom 25 min.**
15. Autobusna stanica nalazi se u:
- a) **naselju**
- b) u najbližem naselju (naziv) _____, udaljenost _____ km
- c) broj dnevnih veza do gravitacijskog centra: **2 puta dnevno samo za vrijeme školske godine**
- d) broj dnevnih veza do županijskog centra:
16. Željezničke veze: **ima**
17. Pošta:
- a) **u naselju**
- godina izgradnje: **postoji u selu od 1873.**
- automatska centrala i signal mobilne telefonije pokriva a) **cijelo selo** b) dio sela

Stambena i komunalna opremljenost

18. Da li postoji prostorni plan sela a) **Da** **19.listopad 2016.** b) Ne
19. Broj kuća u općini Drnje: **616**
20. Broj vikendica u selu: **u tijeku legalizacija**
21. Im li u selu ulica? a) **Da** **ulica** b) Ne
22. Da li ulice imaju uličnu rasvjetu? a) **Da** b) Ne
23. Elektrifikacija:
 a) **potpuno, 1976 .g.**
24. Ima li selo park? a) **da** b) ne
25. Tko se brine o parku? **Komunalni djelatnici općine Drnje**
26. TV signal: a) **dobar** b) loš c) nema ga uopće
27. Kanalizacija:
 a) potpuno, koje godine _____
 b) djelomično izgrađena, još nije u funkciji
 c) **nema kanalizacije**
28. Način opskrbe s vodom:
 a) izvor
 b) potok, rijeka
 c) **bunari**
 d) **javni vodoopskrbni sustav-vodocrpilište Ivanščak-Koprivnica**
29. Vodovod:
 a) **potpuno, 2011. godine**
30. Vrste putova:
 a) asfaltni:**28,03** km godina izgradnje: 1966 . – 2012 .
 b) makadam:**25,5** km
 c) zemljani: nema podataka
31. Kategorije putova:
 a) **magistralni** b) **regionalni** c) **lokalni**
32. Groblje
 a) **za cijelo naselje** b) za grupu zaseoka c) za više sela

33. Način odlaganja smeća:

- a) Odlaze se u selu na privremeno odlagalište
- b) odvozi se iz sela (kamo) **Komunalac Koprivnica-Piškornica**
- c) _____

Privredno obilježje naselja i struktura stanovnika

34. Tip naselja prema pretežnoj djelatnosti

- a) poljoprivredno
- b) industrijsko
- c) **mješovito**

35. Čime se selo pretežno bavi u poljoprivredi:

- a) **ratarstvo-stočarstvo**
- b) ratarstvo
- c) **povrtlarstvo**
- d) stočarstvo
- e) voćarstvo
- f) vinogradarstvo
- g) nečim drugim _____

36. Ukupan broj stanovnika u selu: **1863** (2011)

37. Ukupan broj nezaposlenih: **118**

38. Broj radnika zaposlenih u inozemstvu: -

39. Broj povratnika iz inozemstva: -

40. Broj sezonskih radnika: -

41. Da li se koristi radna snaga iz susjednih zemalja, kojih? -

Privredne organizacije

(pogoni, zadruge, otkupne stanice, zanatske radnje, poduzeća)

- **Toni d.o.o**

- **Elektromlin Drnje**

- **Pilana Šimunić**

- **Slastičarna**

42. Naziv organizacije (navesti sve koliko ih ima): **poduzeća, obrtnika, zadruga**

1)

Djelatnost:

Vlasništvo:

Broj zaposlenih: ukupno od toga iz sela

2. Zanatske radnje broj radnji

- a) stolari 1
- b) klesari 1

- c) bravar 1
- d) zidari 2
- e) soboslikar -
- f) frizer 1
- g) ostalo

43. Poljoprivredna apoteka

a) u selu godina osnivanja _____

b) u najbližem naselju *Peteranec* udaljenost u km 3

44. Stalna veterinarska stanica:

a) u selu godina osnivanja 1955.

b) u najbližem naselju _____ udaljenost u km _____

45. Benzinska pumpa.

a) u selu godina osnivanja _____

b) u najbližem naselju ***Koprivnica*** udaljenost: **10 km**

Zdravstvo

46. Zdravstvena ambulanta sa stalnim liječnikom

a) u selu broj liječnika: 1

U najbližem naselju _____ udaljenost u km _____

Broj liječnika _____

47. Dom zdravlja:

a) u selu broj liječnika _____

U najbližem naselju *Koprivnica* udaljenost: 10 km

48. Ljekarna:

a) u selu broj ljekarnika: 1

U najbližem naselju _____ udaljenost u km _____

Broj liječnika _____

49. Mjesto gdje se nalazi najbliža bolnica: ***Koprivnica*** udaljenost: **10 km**

Školstvo

50. Da li u selu postoji dječji vrtić: **a) da** b) ne

51. Osmogodišnja škola

a) u selu

godina izgradnje **1972.**

broj učenika: **459**

52. Srednja škola:

a) u selu

godina izgradnje _____

broj učenika _____

broj nastavnika _____

godina prestanka rada _____

b) u najbližem naselju: Koprivnica udaljenost: 10 km

broj učenika: **od toga oko iz Općine Drnje**

Kulturne ustanove

53. Dom kulture

a) u selu

b) u najbližem naselju. **Koprivnica** udaljenost: **10 km**

54. Društveni dom

a) u selu

b) u najbližem naselju (kojem) _____ udaljenost u km _____

55. U kakovom je stanju društveni dom: **izgrađen 1790. godine, zadnje obnovljen 2006. godine, 200 mjesta, centralno grijanje, kuhinja, sanitarni čvor,**

56. Vatrogasni dom

a) u selu

b) u najbližem naselju (kojem) _____ udaljenost u km _____

57. Biblioteka

a) u selu – školska knjižnica

b) bibliobus knjižnice Fran Galović iz Koprivnice

58. Kino

a) u selu

b) u najbližem naselju Koprivnica udaljenost: 10 km

59. Muzej

a) u selu

b) u najbližem naselju: Koprivnica udaljenost: 10 km

60. Etno zbirke

a) u selu Torčecu

61. Crkve

a) u selu

Katolička godina izgradnje: 1847.

b) u najbližem naselju(kojem) _____ udaljenost u km _____

62. Ako postoje knjige o selu navesti koje i ime autora:

1) *Hrvoje Petrić, „Općina i župa Drnje“, Koprivnica 2000.*

2) *Nevenka Petrić, „Drnjasko Đuđice“, Drnje, 2012.*

Sportski objekti

63. Objekti u selu za _____ godina izgradnje

a) **Nogomet** igralište i popratni objekti **1921** .

b) Košarku igralište

c) Rukomet igralište

d) Odbojku igralište

64. Sportske dvorane u selu za:

a) Košarku

b) Rukomet

c) Odbojku (*napomena: višenamjenske u sklopu osnovne škole*)

Društva i udruženja

65. Da li u selu postoji mjesni odbor? a) da b) **ne**

66. Jedinstveni upravni odjel (ranije mjesni ured)

a) u selu godina osnivanja: **1993.** (*od osnivanja općine*)

b) u najbližem naselju _____ udaljenost u km _____

67. Sportska društva

a) u selu:

Naziv: **NK „Tomislav“ Drnje NK „Podravec“ Torčec, ŠRK „Štuka“ Torčec, ŠRK „Amur“ Drnje-Botovo, ŽKK „DHP“ Drnje, LD „Fazan“ Drnje,**

Godina osnivanja: **1921,** .

Broj članova: -

68. Kulturno- umjetnička društva

a) u selu:

Naziv	Godina osnivanja	Broj članova
-------	------------------	--------------

1. Hrvatsko srce Drnje	1936	45
-------------------------------	-------------	-----------

2. Udruga žena Torčec	1936	
------------------------------	-------------	--

3. Udruga za povjesne starine Torčec	1996	
---	-------------	--

69. Udruženja (društva) u selu:

a) Ribolovna

b) Lovačka

c) Konjički klub

c) Neka druga: **vatrogasno**

Trgovine

70. Vrste trgovine u selu koliko

a) **mješovitom robom** **4**

b) **samoposluga** **4**

c) specijalizirane prodavaonice

d) pekare

u najbližem naselju: Koprivnica udaljenost: 10 km

71. Uređena tržnica (sajam)

u najbližem naselju: Koprivnica udaljenost: 10 km

72. Sajmeni dani

u najbližem naselju: Koprivnica udaljenost: 10 km

Ugostiteljstvo i ostale usluge

73. Vrsta ugostiteljskog objekta (u selu): **5** koliko

a) Odmaralište

b) Hotel

c) Motel

d) Kaffe-bar

e) **Gostionica** **4**

f) **Restoran** **1**

g) Seoski turizam domaćinstvo

74. Ugostiteljstvo u najbližem naselju, kojem? **Koprivnica**

a) Odmaralište _____

b) **Hotel Podravina**

c) Motel _____

d) **Kaffe-bar** _____

e) **Gostionica** _____

f) **Restoran** _____

g) **Seoski turizam** _____

75. Servisi u selu:

a) za popravak poljoprivrednih strojeva

b) za popravka aparata za domaćinstvo ELBO

c) neki drugi servis **Anđelko Mlinarić popravak vozila**

76. Frizer u selu

u najbližem naselju **Koprivnici** udaljenost u km **10**

77. Banka u selu

u najbližem naselju **Koprivnici** udaljenost u km **10**

78. Mjenjačnica u selu

u selu

u najbližem naselju **Koprivnici** udaljenost u km **10**

79. **Zubna ambulanta**

1 liječnik dentalne medicine

80. Bankomat

0

II DIO

OBNOVA I RAZVOJ SELA

1. Koliko često se održavaju skupovi u vašem selu?

Jednom god. dvaput god. više puta god.

a) sastanak općinskog vijeća **12**

b) sportska društva **6**

c) kulturno umjetnička dr. **4**

d) lovačka dr. **8**

e) ribolovna dr. **4**

f) ostalo, vijeće mjesnih odbora **1**

2. Koje svečanosti, praznike i priredbe zajedno organiziraju i slave stanovnici ovog sela?

(naziv, opis svečanosti, praznika ili priredbe, na čemu se zasniva zajedničko učešće)

a) **ZIMI – Nikolinje, Božićni blagdani (prigodne priredbe, kazališne predstave, koncerti, Martinje)**

b) **U PROLJEĆE- ribolovna natjecanja, Valentinovo**

c) **LJETI- Dani općine Drnje nogometni turnir, crkveni blagdani, izložba rukotvorina**

d) **U JESEN-**

3. Da li znate za neke priredbe ili svečanosti koje su ranije bile organizirane u selu a sad ih više nema?

Prikazivanje kino predstava, Blagdanske proslave koje su priređivale udruge npr. vatrogasne zabave

4. Kako žive, po Vašem mišljenju, ljudi u odnosu na period prije deset godina
- a) **znatno bolje**
 - b) nešto bolje
 - c) isto kao prije
 - d) nešto lošije
 - e) znatno lošije
5. Koje probleme sudionici intervjua (vođenog grupnog razgovora) smatraju najvažnijim za selo?
- a) **nezaposlenost**
 - b) male mogućnosti doškoloavanja i podizanja kvalifikacija
 - c) siromaštvo
 - d) alkoholizam
 - e) malo priredaba (mogućnosti) za razonodu
 - f) bespomoćnost
 - g) nasilje u obitelji
 - h) konflikti u obitelji
 - i) male mogućnosti sudjelovanja u kulturi
 - j) kriminal, krađe
 - k) **sve manje mladih ljudi**
 - l) pogoršanje zdravstvenog stanja stanovnika
 - m) nedostatak radne snage
 - n) loše funkcioniranje mjesnih ureda, odbora i sl
 - o) nedostaci u infrastrukturi
 - p) drugi problem (koji): **smanjenje broja stanovnika, izlazak iz krize, nedostatak natalitetne i politike zapošljavanja na nivou države**
6. Da li je selo u donosu na druga naselja u općini:
- a) razvijenije od drugih
 - b) **jednako razvijeno kao i druga**
 - c) manje razvijeno od drugih

7. Koja organizacija ili institucija je, prema mišljenju učesnika razgovora, u zadnje vrijeme pospješila (potaknula) unapređenje sela?

Lokalna samouprava

8. Koje se osobe u selu bave pitanjem razvoja sela?

Općinski načelnik, općinsko vijeće, jedinstveni upravni odjel, žitelji sela putem javne rasprave

9. Koji su bili najveći problemi u selu prije 20 godina, a koji su danas?

Neizgrađena komunalna infrastruktura, nesanirana odlagališta smeća, opskrba pitkom vodom, migracija, doseljavanje ljudi iz ratnog područja, nedovoljna iskorištenost prirodnih resursa u turističke svrhe,

10. Koje je mjere poduzimalo samo selo u rješavanju navedenih problema prije 20 godina, a koje poduzima danas?

Izdvajanje samodoprinos a i ulaganje vlastitih sredstava u izgradnju infrastrukture; (izgradnja vrtića, plinifikacija),

Planiranje prioriternih mjera za stanovništvo i praćenje programa sufinanciranih iz sredstava europskih fondova kako bi se mještanima osigurali što bolji uvjeti života i rada

11. Koji su najvažniji postignuti rezultati prije 20 godina?

Osnutak općine, uvođenje telefonskih linija, plinifikacija, vrtić,

12. Koji su najvažniji ostvareni rezultati danas (unatrag 5 godina)

Izgradnja vodovoda, asfaltiranje cesta, ustroj komunalne djelatnosti, otvorena ljekarna, uređeno groblje, osnivanje dječjeg vrtića, briga za stare i nemoćne, dovršetak infrastrukture-energetska učinkovitost, javna rasvjeta, energetska obnova škole, poticaji za stanovništvo za kupnju kuća, stipendiranje studenata,

13. Koje su inicijative pokrenute, a nisu realizirane i zbog čega?

Stambeno zbrinjavanje roma, industrijski kolosijek i opremanje poduzetničke zone, turistički kamp- neriješeni imovinski pravni odnosi, sporost u birokraciji, nespremnost uključivanja Roma u lokalnu zajednicu

14. Koje su prazne zgrade u selu koje više nisu u upotrebi i da li ima ideja da se ponovo koriste?

Stari župni dvor-smještaj za stare i nemoćne osobe

Lokali u privatnim kućama – nema saznanja o mogućnosti korištenja

15. Što je rađeno iz sredstava samodoprinos a?

Od 1993. godine samodoprinos je ukinut;

Do 1993. godine: telefonska centrala, društveni dom, mrtvačnica, prostorije nogometnog kluba

16. Koliki je postotak učešća seoskog stanovništva u izgradnji?

Ranije: Stanovnici sela su izdvajali financijska sredstva za samodoprinos, ali je i velik doprinos pri izgradnji objekata (fizička radna snaga)

U današnje vrijeme: izgradnja se obavlja putem javljanja na javne natječaje koje raspisuje i financira izgradnju, uglavnom Općina Drnje

17. Da li su korištena sredstva iz slijedećih izvora financiranja:

- a) donacija
- b) banke
- c) općine
- d) zadruge
- e) drugo- **iz državnog i županijskog proračuna, iz sredstava fondova europske unije (2018)**

18. Da li postoji osoba, grupa osoba ili organizacija koja se danas dobro brine za interese ovog sela?

- a) **Da – načelnik općine, općinsko vijeće, djelomično udruge**
- b) Ne

19. Da li postoji plan razvoja sela?

- a) **da 2015-2020**
- b) ne

20. Koje su akcije trenutno u toku (u selu)?

21. Što planirate napraviti u narednih 5 godina

Završiti vodovod i kanalizaciju, sanirati odlagalište smeća, asfaltiranje nerazvrstanih cesta

22. Od koga ili od čega, po mišljenju stanovnika, zavisi budućnost ovog sela?

- a) **od stanovnika sela**
- b) od lokalne vlasti
- c) od samoorganiziranja stanovnika ovog sela
- d) od poduzetnosti stanovnika ovog sela
- e) od zaposlenih stanovnika u jedinicama lokalne samouprave
- f) od političkih stranaka
- g) od politike države
- h) od rada vjerske zajednice
- i) od drugih čimbenika (kojih) _____
- j) ne mogu se izjasniti

23. Što bi trebalo konkretno učiniti za ruralni razvoj u Vašem kraju?

Molimo, označite najviše 5 odgovora oznakom X!

Restauracija i razvoj sela, kulturna baština i očuvanje običaja	
Poticaj subvencioniranju poljoprivrednih gospodarstava	x
Poticanje ženskog poduzetništva	
Poticanje malih i srednjih poduzetnika	x
Obrazovanje, napredovanje i obučavanje ljudi na selu	x
Povećanje broja radnih mjesta u ruralnim područjima	x
Obrazovanje stručnjaka za ruralni razvoj	
Poboljšati mjere upravljanja poljoprivrednim zemljištem	
Ustanoviti mjere zaštite okoliša na području poljoprivrede i šumarstva	
Propagiranje ruralnog turizma i tradicionalnih seoskih obrta	
Poboljšanje ruralne infrastrukture koja je u vezi sa razvojem poljoprivrede	
Promoviranje turističkih vinskih cesta	
Promoviranje visokokvalitetnih autohtonih proizvoda	
Bolja infrastruktura (mreža cesta, vode, struje, telefon i dr.)	x
Poboljšanje socijalnih uvjeta na selu	

Zahvaljujemo Vam na Vašoj iskrenosti, razumijevanju i suradnji!

Prilog 2. Transkript intervjua sa gospodinom Franjom Horvatom

1. Molimo opišite u nekoliko rečenica Vašu organizaciju; odjel, službu (osnivanje, glavna poslovna aktivnost)

Ja sam Franjo Horvat, predsjednik sam „Udruga Roma Korak po korak“ – „Urtašijë dâ bajaš paš p paš“ Koprivničko-križevačke županije, ujedno sam i predstavnik Vijeća romske nacionalne manjine u Koprivničko-križevačkoj županiji. Cilj „Udruga Roma Korak po korak“ je poboljšati kvalitetu života romske zajednice i razvoj društva uopće, Udruga je osnovana 2009. godine te su joj aktivnosti od početka bile usmjerene na stvaranje uvjeta za uključivanje Roma u život lokalne zajednice. Jedan od najvažnijih dokumenata za Romsku zajednicu je

Desetljeće za uključivanje Roma 2005-2015 gdje je prioritet bio obrazovanje, zapošljavanje, zdravstvo i stanovanje pripadnika romske nacionalnosti.

2. Na koji način je romska populacija uključena u razvoj turizma u Koprivničko-križevačkoj županiji i Južnom Podunavlju?

Na žalost romska populacija nije uključena u razvoj turizma u Koprivničko-križevačkoj županiji, ali što ne znači da ako joj se ukaže prilika da to neće prihvatiti i uključiti se .

3. Postoje li primjeri dobre prakse Koprivničko-križevačkoj županiji i Južnom Podunavlju? Molimo da ih ukratko opišete.

Kako sam i naveo u prethodnom pitanju da romska populacija nije uključena u razvoj turizma u našoj županiji onda ne mogu niti navesti primjere dobre prakse.

4. Zna li postoji li obiteljsko gospodarstvo koje se bavi turizmom i u turističku ponudu uključuje radnike romske nacionalnosti i njihove specifične proizvode / kulturu (pjesmu, ples, odjeću itd.)?

Koliko je meni poznato u Koprivničko-križevačkoj županiji ne postoji obiteljsko gospodarstvo koje se bavi turizmom i kod kojih su zaposlene osobe romske nacionalnosti.

5. Jeste li ikada prijavljivali turistički projekte / turističke programe koji uključuju Rome? Koji su bili ciljevi tih projekata? Koji su razlozi bili motiv za prijavu takvih projekata? Koji su bili rezultati tih projekata?

Ja osobno kao predsjednik „Udruga Roma Korak po korak“ pokretao sam i sudjelovao sam u mnogim projektima s ciljem obrazovanja, zapošljavanja, poboljšanja zdravstva i stanovanja pripadnika romske nacionalnosti ali do sada nismo prijavljivali nikakve turističke projekte, a što ne znači da se nećemo prijavljivati ako vidimo da imamo mogućnosti. Nama su prošli mnogi projekti od općinskih, gradskih, županijskih, državnih no moram priznati još nije prošao niti jedan europski ali kada jednom prođe europski projekt biti će nam puno lakše u svim drugim projektima.

6. Koja ekoturistička poduzeća / programi iz Vaše regije / države su Vam poznati? *Važno! ukoliko ispitanici nisu upoznati sa značenjem ekoturizma, potrebno je pojasniti pojam.* Na koji način uključujete Rome (npr. radna snaga, proizvodi i usluge)?

Nisu mi poznata ekoturistička poduzeća na području naše županije, ali moram napomenuti da sam ja u sklopu „Udruga Roma Korak po korak“ prošle godine otvorio j.d.o.o. pod nazivom „Korak dalje“ u sklopu koje smo izvana naručili sjeme koprive zato jer ga nema u Hrvatskoj a zatim smo napravili sadnice i na 2 parcele zasadili koprivu. Isto tako povezali smo se sa udrugom invalida „Bolje sutra“ koju vodi gospođa Marija Mraz te će njena udruga nakon toga izrađivati tjesteninu od koprive.

7. Koje bi po Vašem mišljenju romske proizvode i usluge mogle nuditi tvrtke / gospodarstva koja se bave ekoturizmom? Bi li oni mogli biti uključeni u plasman proizvoda? Postoje li među njima proizvodi ili usluge koji su karakteristični za ovu regiju / županiju? Zašto predlažete baš te proizvode i usluge?

Moji Romi poznati su po izradi predmeta od drveta kao što su drvena korita, kuhače, zdjele, predmeti od šiba kao što su metle, košare i druge stvari dok su ostale djelatnosti kojima su se bavili Romi polako zamrle. Gore navedene predmete predlažem zato jer su to predmeti koji su izrađivali Romi koji su živjeli u ovom području gdje smo danas.

8. Koji su prema Vašem mišljenju najveći izazovi uključivanja romskih proizvoda i usluga u smislu Romi / poduzeća (gospodarstva) / turisti?

Moram nažalost reći da je diskriminacija još uvijek jako velika ne samo nivou lokalne zajednice već i na nivou cijele države, kao primjer naveo bi primjer romske djece koja moraju ići na praksu tijekom školovanja, jako je teško, skoro i nemoguće pronaći poduzeće gdje će odraditi praksu, čim vide da su Romi u pitanju mjesta za praksu su već popunjena ili više ne postoji potreba za praksom. Isto tako jedan dio Roma koji ne žele raditi su Romi koji dobivaju socijalnu pomoć tj. zajamčenu minimalnu naknadu u iznosu cca. 2,500.00 kuna i ja osobno ne bih htio raditi ako mi država daje 2,500.00 kuna ako radim ili isto tako 2,500.00 kuna ako ne radim. Zato ljudi govore da Romi ne žele raditi.

9. O kojim problemima treba brinuti ekoturističko gospodarstvo koje zapošljava Rome ili prodaje proizvode koje proizvode Romi. Postoje li ovdje nove mogućnosti?

Naši Romi moram reći i skrenuti pažnju nemaju završenu baš nekakvu struku te onda ne mogu konkurirati na tržištu rada. Dok se negdje traži nekakav radnik normalno je da se bude uzeo netko tko ima završenu veću školu nego Romi koji nemaju nikakve škole.

10. Koje vrste gospodarstava / poduzeća bi mogle biti zainteresirane za uključivanje Roma u ekoturističku ponudu? Koji bi poslovi bili prikladni za njih?

Razne vrste gospodarstva npr. kao što su obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja se bave ekološkom proizvodnjom kao naša udruga, poduzeća i dr.

11. Na koji bi se način prema Vašem mišljenju mogli popularizirati proizvodi i usluge koje nude Romi. Kakve biste preporuke dali obzirom da se radi o ekoturizmu?

Prvo moram napomenuti da većina Roma još uvijek živi u svojim zajednicama izdvojena tj. van sela od ostalog stanovništva. Sama naselja su često jednim djelom na privatnim česticama te se objekti kao takvi ne mogu legalizirati. Naselja su bez struje, pitke vode, kanalizacije, nemaju svoj vrt, problem je odlaska djece u školu, odlaska u grad, kod doktora. Dok se god Romi ne izdvoje iz takvih sredina i ne omogući im se da dođu u civilizaciju jer u romskim naseljima je to daleko od civilizacije ne vidim značajniju mogućnost uključivanja romske populacije u ekoturizam.

12. Kojoj ciljnoj skupini bi proizvodi i usluge koje nude Romi mogli biti atraktivni? Koja vrsta potrošača bi se mogla adresirati?

Mislim da su zanimljivi svima iz razloga jer nisu dostupni niti vidljivi, od mlađe populacije, starije populacije, turista i dr.

13. Koji način pozicioniranja ovih proizvoda i usluga u ekoturizmu bi bio prikladan?

Moje mišljenje je da bi se tržište za proizvode ili usluge koje bi radili Romi moglo osmisliti i osigurati putem turističkih zajednica koje bi trebale osmisliti i osigurati da se otvori nekakva trgovina npr. kao „suvenirnica“ gdje bi se mogli kupiti proizvodi napravljeni od strane Roma.

14. Koje prednosti i nedostatke bi mogli imati ovi proizvodi i usluge?

U današnje vrijeme plastičnih proizvoda predmeti od drveta i šibe koje Romi znaju i mogli bi proizvoditi mislim da imaju tradicionalnu vrijednost za koju mislim da se ne bi smjelo dozvoliti da ista zamre.

15. Što sprečava raspoloživost ovih proizvoda i usluga? Zašto još nije provedeno uključivanje takvih proizvoda i usluga u ekoturističku ponudu?

Kao što sam i prije naveo jedan od problema je socijalna pomoć tj. zajamčena minimalna naknada koja bi se Romima ukinula ako bi se zaposlili znači trebalo bi promijeniti niz zakona i pravilnika da bi Romi mogli raditi i primiti socijalnu pomoć, kao drugi problem mogu navesti nedostatak školovanja osoba romske nacionalnosti, treći problem je diskriminacija i segregacija Roma kao što sama naveo dok se ti problemi ne riješe ne vidim značajniju mogućnost uključanja romske populacije u ekoturizam.

Prilog 3. Transkript intervjua sa gospodom Nevenkom Petrić

1. Kad ste rođeni i gdje, te koliko dugo živite u ovom mjestu?

Ja sam Nevenka Petrić, rođena sam 1952. godine u Drnju gdje i živim od rođenja. Od nedavno sam umirovljenica dok sam prije toga radila kao nastavnica hrvatskog jezika i književnosti u Osnovnoj školi „Fran Koncelak“ Drnje. Zanimljivost je još i ta da sam tu završila osnovnu školu te nakon fakulteta odradila 44. godine rada u svojoj matičnoj školi. Ponosna sam na to što sam radila sa svojim učiteljima gdje sam još više shvatila veliku ulogu učitelja u životu djeteta i zajednice gdje se živi.

2. Po čemu se razlikuje način življenja ljudi u odnosu na Vaše mladenaštvo (20 godina starosti) i sada?

Tijekom školovanja i rada način života u selu mnogo se promijenio. U prošlosti su se ljudi mnogo više družili i razgovarali što je doprinijelo nastajanju kulturne baštine (pjesama i običaja u selu). Lišeni svih medija ljudi su se zabavljali, maštali i pjevali. Vjerno su čuvali običaje i prenosili ih narodnom predajom.

3. Što se bio pojam „bogatog gazde“ onda?

U selu je „bogati gazda“ značio pojam poštovanja. Od njega su mnogi zavisili te su ga poštovali.

4. Sa koliko godina ste se Vi počeli baviti poljoprivredom i što ste to radili?

I ja sam zavoljela poljoprivredu i selo koje neopisivo volim. Kao dijete radila sam s roditeljima i bakom na polju pomažući im, a kasnije sam i sama radila na zemlju i u domaćinstvu (uz posao).

5. Kako je izgledalo školovanje djece tada?

Pošto sam radni vijek završila kao učitelj mogu reći da je i u školovanju djece velika razlika. Možda danas djeca imaju veće mogućnosti da dođu do mnogih činjenica, ipak ponekad im nedostaje međusobna komunikacija. Djeca se danas međusobno manje posjećuju. Prije je bilo više poštovanja prema učiteljima i starijima te mnogo manje nasilja u školi.

6. Što se pripremalo za doručak, ručak i večeru?

Hrana je bila mnogo zdravija. Za doručak (prije posla) obično se kuhala kaša i žganci (kukuruzni ili bijeli) obično s mlijekom. Bogatiji su jeli slaninu sa sirom ili pečena jaja. Za ručak je obično bila juha i kuhani ili pečeni krumpir (često bez mesa), a za desert kukuruzna pogača s mlijekom. Za večeru su bake znale kuhati knedle s pekmezom ili tjestenina tzv. Ščipanci ili makvići.

7. Što je u to doba značilo imati narodnu nošnju? Kad su je ljudi nosili, za koje prigode?

Odjeća se jako razlikovala od današnje. Sve se izrađivalo od domaćeg platna. Odjeća se strogo dijelila na svakodnevnu i svečanu. U svečanu odjeću spadala je i narodna nošnja koja se pojavila u Drnju vrlo rano i to tridesetih godina prošlog stoljeća. Narodna nošnja nosila se prilikom crkvenih blagdana ili proslava. Već su 1932. godine bile izrađene prve nošnje, prava cjelovita oko 1937. godine uz pomoć gosp. Marije Radić iz Zagreba. Danas u Drnju njeđujemo tradiciju narodnih nošnji jer smo prema predlošcima (4 uzorka) izradile 27 narodnih nošnji koje nosimo prigodom proslava blagdana ili obljetnica.

8. Sjećate li se pjesama koje bi se pjevale prilikom obavljanja poljoprivrednih poslova?

Uz poslove na poljima nastajale su mnoge narodne pjesme. Tako su nastale narodne pjesme uz žetvu (žetelačke), a pjevale su se i uz druge proslave:

„Želi smo žito i pšenicu, tamo smo našli prepelicu.

Malo nas, malo vas, dođi netko među nas“ (uz pjesmu se plesalo i kolo).

Narodne pjesme su se pjevale na svatovima (svatovske) gdje su često djevojke i mladići iskoristili šansu da se poljube i plešu:

„Sive magle ne padajte na me, već padajte na borove grane, gdje se ljube dva goluba mlada.

Golub Ivo, golubica Anica. To se dvoje već odavno vole da ih nitko rastavit ne može.“

Narodne pjesme pjevale su se za Jurjevo 23. travnja kada se slavilo dolazak proljeća, pa za Ivanje 24. lipnja uz krijesove na svakom raskrižju:

„Lijepi Đuro kolo vodi pa uz kolo sitno hodi...“

9. Što ste najviše voljeli raditi od poljoprivrede? Kako je izgledao jedan dan?

Radni dan na selu započeo je dogovorom za stolom za vrijeme doručka. Najstariji član bio je na čelu stola i svi su slušali zadatke za taj dan. Svatko je otišao na svoj posao, ako su sušili sijeno nosili su ručak na polje. Kod kuće je ostajala baka koja je obično kuhala. Veliku ulogu u dogovoru je imao stol jer su se za stolom o svemu dogovarali. Večerali bi opet svi zajedno. Spavati se zalazilo uvijek u isto vrijeme i to dosta rano osim ako se nije „čehalo perje“ ili čistili orasi ili kad bi se održavali svatovi ili kućne zabave.

10. Kako je izgledalo jedno kućanstvo u to doba? Koliko je ljudi, obitelji živjelo u jednoj kući? Kako se ophodilo prema roditelji i novorođenčetu? Koliko je djece bilo u jednoj obitelji?

U kućanstvu je često bilo više obitelji, a u Drnju je bilo kuća koje su izgrađene baš za dvije obitelji. U sredini veće kuće bila su vrata, u lijevoj strani jedan brat s obitelji, a u desnoj drugi brat. Posebna pažnja posvećivala se roditeljama tako da žena koja je rodila nije ništa radila mjesec dana. Svekrva joj je kuhala i prala za dijete. Dijete se krstilo već za deset dana jer su djeca obolijevala i često umirala, a nije smjelo umrijeti nekršteno. U obitelji je bilo više djece nego danas, samo je nakon rata manje djece u obiteljima pa se i danas to osjeti. Samo nekoliko obitelji u Drnju imale su više od petero djece.

11. Što je za poljoprivrednika značila modernizacija poljoprivrede odnosno traktor?

Na zemlji se radilo vrlo teško. Oralo se pomoću drvenog pluga koji su vukli krave ili konj. Zato je prekretnica nastala dolaskom mehanizacije, odnosno traktora. Svako domaćinstvo je kupilo traktor, a danas mnogi imaju i nekoliko njih.

12. Za kraj jer su se u to doba, po Vašem sjećanju ljudi više družili nego danas i jer su po vašem mišljenju bili zadovoljniji sa poljoprivredom?

Kad sve ovo sumiram razmišljam o tome kako je vrijeme brzo prošlo. Po pričanju mnogi na selu ljudi su bili zadovoljniji, bili su često sretniji, družili su se, a u poljoprivrednim poslovima pomagali jedni drugima, razmjenjivali osjećaje i mišljenja, slušali savjete i bili bez stresova. Isto tako bili su manje bolesni jer su se zdravije hranili. Fizički su bili umorni, manje su svega imali, ali nisu bili pod stresom i napetošću.

SAŽETAK

U ovom radu analiziran je socio – ekonomski okvir razvoja općine Drnje koja svoj razvoj temelji na važnim društvenim institucijama i relativno razvijenom gospodarstvu. Temeljem provedenih intervjua i podataka iz anketnog upitnika može se zaključiti da postojeću gospodarsku osnovu i poljoprivredu kao važnu djelatnost stanovnika općine Drnje, treba obogatiti novim gospodarskim djelatnostima kao što je npr. ruralni turizam. Ruralni turizam može na novi način povezati i ojačati društveni i ekonomski aspekt razvoja sela, zbog povoljnog položaja općine, lokalne kulture i tradicije, te prirodnih ljepota. Socio – ekonomski okvir razvoja općine Drnje počiva na dobro razvijenim institucijama koje njeguju društveni život svojih žitelja, složnoj lokalnoj zajednici, bogatoj kulturi i povijesti te dobrim poduzetničkim aktivnostima. Usmjerenje prema razvoju i unaprjeđenju života na selu je važna karakteristika ovoga kraja.

Ključne riječi: socio – ekonomski okvir, općina Drnje, turizam, poljoprivreda, gospodarstvo